

ชีวิต คืออะไร?

หลวงปู่เทียน จิตตสุโภ

ISBN ๙๗๘-๖๑๑-๗๐๔๙-๐๑-๙

ชีวิต คืออะไร?

หลวงพ่อเทียน จิตตสุภา

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

ดำเนินการผลิตโดย มูลนิธิบ้านอารีย์

๑๗/๑ ซอยอารีย์ ๑ ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน

เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๗๙-๗๘๓๘ โทรสาร ๐-๒๒๗๙-๗๘๓๘

พิมพ์ที่ : บริษัท สำนักพิมพ์สุภา จำกัด

๑๑๘ ซอย ๖๘ ถนนจรัญสนิทวงศ์ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๓๓-๑๑๒๓

พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน ห้ามจำหน่าย

ผู้สนใจประสงค์จะจัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่เป็นธรรมทาน โปรดติดต่อ

สำนักงานมูลนิธิหลวงพ่อเทียน จิตตสุภา (พันธ์ อินทผิว)

โทรศัพท์ ๐-๒๔๒๙-๒๑๑๙ โทรสาร ๐-๒๘๘๓-๗๒๗๕

ชีวิต คืออะไร?

คุณลัจจพันธ์ พร้อมด้วยคณะที่ทำงานอยู่ร่วมกันหลายคน หลายท่านมาฟังเทศน์หรือมาฟังธรรม หรือมาถามปัญหาข้อที่สงสัย อาตมาก็จะได้ตอบหรือแก้ตามอุดมการณ์ของอาตมา อันผิตถุกดีชั่ว มันเป็นเรื่องของคนที่ฟัง คนที่ตอบก็ต้องตอบไปตามอุดมการณ์ของเรา อย่างที่พวกคุณเป็นผู้มีความรู้มีการศึกษาประสบการณ์มามาก ตัวหลวงพ่อก็ไม่เคยศึกษาและประสบการณ์อื่นๆ ก็ไม่ค่อยมี มีแต่เรื่องการประสบแสวงหาข้อวัตรปฏิบัติตัวเองเท่านั้นเอง

วันนี้เป็นวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๒๙ พวกท่านทั้งหลายถามเกี่ยวกับเรื่อง **ชีวิตคืออะไร?** อาตมามีความเห็น ความรู้ความเข้าใจว่า **ชีวิตคือความเป็นอยู่ จะเป็นอยู่อย่างไรก็คือชีวิตนั่นเอง** - ข้อที่ ๑

ข้อที่ ๒ **ชีวิตมีทุกข์ และชีวิตที่ไม่มีทุกข์ มีความหมายต่างกันอย่างไร?**

ชีวิตมีทุกข์ กับชีวิตที่ไม่มีทุกข์ ต่างกันมาก

๔ ชีวิต คืออะไร?

ชีวิตมีทุกข์ ก็คือหนักอกหนักใจ มีตออยู่ในอกในใจ ไม่มี ความสว่างเลย ใครพูดอะไร อยากไปถาม อยากเข้าใจในคำพูดอันนั้น การถามนี้จะถามเท่าไรก็ไม่มีความสว่างทางจิตใจเลย การรู้จากตำรับตำราจดจำมานั้น ก็ไม่มีความสว่างทางจิตใจเลย เป็นอย่างนั้น จึงว่าชีวิตมีความทุกข์

ชีวิตที่ไม่มีความทุกข์นั้น ไม่ถามใครก็สว่าง เพราะการปฏิบัติธรรม ไม่ได้ไปศึกษาตำรับตำราก็สว่าง เพราะรู้จักตัวเองจึงว่าไม่มีทุกข์ ชีวิตจึงไม่มีทุกข์ ไม่สงสัยทุกแง่ทุกมุม แต่สงสัยอย่างที่เรารู้ - อาจจะไม่สงสัย (สำหรับ) เรื่องชีวิตของตนเอง - ไม่สงสัย เป็นอย่างนั้น - อาตมา

๓. *ความเป็นทาส และความเป็นไทนั้น เป็นทาสของอะไร? และเป็นไทจากอะไร? ด้วยวิธีใด?*

เป็นทาส ก็หมายถึง เป็นทาสของโทสะ เป็นทาสของโมหะ เป็นทาสของโลภะ เป็นทาสของกิเลส เป็นทาสของตัณหา จึงว่าเป็นกรรม กิเลส ตัณหา อุปาทาน กรรมนี้ เมื่อมีความยึดมั่นถือมั่นอันใดแล้ว ก็เป็นกรรมชนิดนั้น เป็นทาสของสิ่งเหล่านี้

เป็นไทบัดนี้ คือความพ้นไปจากสิ่งเหล่านี้ พ้นไปจากโทสะ พ้นไปจากโมหะ พ้นไปจากโลภะ พ้นไปจากความอิจฉาริษยา เบียดเบียน เรียกว่าพ้นไปจากกิเลส พ้นไปจากตัณหา พ้นไปจากอุปาทาน กรรมเหล่านั้น เพราะการกระทำ รู้สึกตัวเองนี้เอง จึงว่า ความเป็นไทแท้ หมายถึงไม่ได้เป็นทาสของใคร แต่ไม่ใช่เป็นทาสของคนนะ ที่ตัวหลงพ้อพูดนี้ คือเป็นทาสของความหลงผิดนั่นเอง

ข้อที่ ๔ ตอนเกิดมาก็ไม่มีทุกข์ และที่สุดก็ต้องตาย ดังนั้น จะต้องปฏิบัติธรรมะไปทำไม ชวนกันฆ่าตัวตายเสียให้หมดไม่ง่ายกว่าหรือ?

อันความคิดอันนั้นก็เช่นเดียวกันนะ ความตายนั้นแหละ เราจะดำมืดหรือเราจะอยู่ด้วยสว่าง ไม่ใช่ตายแล้วจะมีสุข ตายแล้วจะมีทุกข์ ไม่ใช่อย่างนั้น แต่เราจะอยู่ด้วยความมืด หรืออยู่ด้วยความสว่างนี้เอง

ถ้าเราอยู่ด้วยความมืด ก็แสดงว่า ไม่มีราคาในชีวิตของเรา ถ้าเราอยู่ด้วยความสว่าง ชีวิตของเราก็จะมีค่ามีราคามากขึ้น เป็นอย่างนั้น

วิธี (ข้อ) ต่อไป คือ ชีวิตต่อตายแล้ว หลังจากตายแล้วมีอยู่หรือไม่?

อันนี้ก็มีการเปรียบเทียบให้ฟัง จะว่ามีก็ได้ไม่มีก็ได้เพราะเราไม่เห็นด้วยตา สัมผัสไม่ได้ด้วยมือ

สมมติคือ (อย่างเช่น) ไม้ ไม้บ้านหลวงพ่อ เป็นไม้แห้งก็ตาม ไม้ดิบก็ตาม เอามาเผาไฟ เอามาจุดไฟ เอามาก่อกองไฟ ว่ายังไงก็ได้ เมื่อไฟไหม้ไม้นั้นหมด ไม้ก็เป็นเถ้าเป็นถ่านทั้งหมด หรือเป็นเถ้าเป็นฝุ่นไปทั้งหมด ตัวไม้ไม่มี จะเป็นไม้แห้งก็ตาม จะเป็นไม้ดิบก็ตาม ถ้าไฟไหม้หมดแล้ว ไม้ไม่มี มันเป็นเถ้า เถ้าไม้แห้งหรือเถ้าไม้ดิบเราไม่รู้ แล้วเอาถ่านนั้นไปเผาไฟอีก ไฟก็ไหม้ ไม้ไหม้ไหม้ขึ้นดิน (ดิน) แต่ว่า มันร้อนเป็นนะ ขึ้นดินมันไฟไม่ไหม้ แต่ว่ามันร้อนอยู่นั่นเอง

๖ ชีวิต คืออะไร?

ดังนั้น ถ้าไม้เป็นถ้าเป็นถ่านไปหมดแล้ว ไม่มีถ่านทรอก มีแต่
ขี้ถ่าน เป็นฝุ่นทั้งหมดแล้ว พุดเรื่องนี้เอาตมาก็ขอพุดเป็นภาษาบ้านเรา
(ภาษาอีสาน) ไม้เฮานี้ เมื่อยังเป็นไม้อยู่ ไม้ดิบก็ช่าง ไม้แห้งก็ตาม
ลำเท่ากัน ไม้ดิบมันหนัก ไม้แห้งมันเบา ถ้าไม้แห้งนั้น (ถึง) ใหญ่ก็เบา
ถ้าไม้ดิบนั้น (ถึง) น้อย (เล็ก) ก็หนักเพราะมันจมน้ำ มันมีน้ำซึ่มอยู่
(ข้าง) ใน บัดนี้เฮาเอาไปจุดไฟ เอาไปสูมฟืน เอาไปเผาไฟก็ได้ บัดนี้
ไฟมันไหม้ ไม้แห้งก็ไหม้ ไม้ดิบก็ไหม้ เฮาไปเบ็ง (ดู) เขาเผาคนตาย
จุด (เผา) คนตาย หลวงพ่อเคยไปจุด (เผา) คนตาย พอตีคนตายเนี้ย
เฮาจะเอาไม้ดิบใส่หมุดไฟก็บ่ไหม้ ถ้าเอาไม้แห้งใส่หมุดนี้ไฟมันไหม้
หมดง่าย เป็นอย่างนั้น จำเป็นต้องเอาไม้แห้งกับไม้ดิบนี่ปนกัน
จุดไฟแล้วเฮาจะพิสูจน์ได้จั่งซี (อย่างนี้) บัดนี้ไฟมันไหม้หมด ไม้แห้ง
ก็ไหม้ ไม้ดิบก็ไหม้ ไหม้เหม็ด ไปเลือกเอาถ่านมันนั้น อันนี้ถ่านไม้แห้ง
อันนี้ถ่านไม้ดิบ เฮาก็บ่รู้จัก หรือมันเป็นถ่านหมดแล้ว เราก็ไม่รู้จักว่า
อันนี้เป็นถ่านไม้ดิบ อันนี้เป็นขี้ถ่านไม้แห้ง เป็นขี้ถ่านเหมือนกันหมด
เป็นจั้งชั้น

ยังว่า (จิงว่า) ชีวิตของคนเฮานี้ ผู้ที่อยู่ด้วยความมืดนั้น ก็ชื่อว่า
ไปยากมายาก มันเป็นทุกข์ ผู้ที่อยู่ด้วยความแจ้งความสว่างนั้น ไปสบาย
มาสบาย บ่ต้องไปสนใจไฟ (ใคร) ก็ได้ มันบ่เป็นทุกข์ มันเป็นจั้งชั้น
ตามความคิดความเห็น ตามอุดมการณ์ของหลวงพ่หรือของเอาตมานี้

ดังนั้น การตายนั้น จิงว่ามีวิญญาณหรือว่ารู้ก็ได้ หรือว่าบ่มี
วิญญาณ บ่ว่ารู้ก็ได้ เปรียบให้ฟังซื่อๆ (เฉยๆ) มันเป็นเรื่องสมมติ
เขาว่า (พุด) อย่งไร เราไม่รู้จัก (ถ้า) รู้จักแล้วเนี้ย บ่ต้องถามไฟ (ใคร)
ทั้งหมด เพราะเรารู้ได้ (นี่)

สมมติว่า ๑...๒...เอาเงินใบละบาทมาวางไว้เนี่ย เขาก็จู้จุกกว่า เลข ๑ ใบละบาทอันนี้ ครั้นเอาใบละ ๑๐ บาทมา ก็ว่าเลข ๑ กับเลข ๐ ใบละสิบบาท เขาก็จู้จุกจิ่งจั้น เราจึงบ่ก้อเขิน แม้อะไรเขียนหนังสือเป็น เขาก็จู้จุก เรียนหนังสือบ่เป็น เขา (ก็) จะจู้จุกใบละสิบบาท ใบละร้อยบาทเนี่ย เขาก็จู้จุก เพราะเราเคยจับเนี่ย มันสมมติเปรียบให้ฟังซื่อๆ

นี่เป็นวิธีที่การมาแก้ปัญหาก็ให้ฟังในเมื่อเนี่ย (วันนี้) ก็บางทีอาจจะถูกใจก็ได้ ไม่ถูกใจก็ได้ คำว่าถูกใจไม่ถูกใจเนี่ย มันเป็นจังได้ (เป็นอย่างไร) เนอะ! อยากจู้จุกจิ่งจั้นอีกตี๋ม (อยากจู้จุกอย่างนั้นอีกแล้ว) เพราะการถามมันบ่มีการลั้นจบเป็น (มันไม่มีการจบสิ้น) คำว่าถูกใจนั้น มันบ่แม่น (ไม่ใช่) ถูกหมากหัวใจพุนเต้ (แต่) มันถูกใจกิเลส กิเลสเนี่ยมันถูกใจ มันบ่ถูกใจ อันกิเลสเนี่ยมันตี๋ใจ มันเสียใจ พอใจ ไม่พอใจ ตี๋ใจเสียใจ เป็นกิเลสทั้งนั้น อันตัวจิตใจเราจริงๆ เป็นจังใด? จิตใจจริงๆ นั้น มันซื่อๆ (เฉยๆ) จิงว่า คือ (เหมือน) กับพินกับไฟนั้นแหละ ไฟไหม้หมดแล้ว มันซื่อๆ...มันซื่อๆ อยู่ ซื่อๆเนี่ยมันยังเป็นพินเป็นไม้อยู่ ไฟมันไหม้

ดังนั้น กิเลสก็เหมือนกับไฟนั้น - มันร้อน บัดนี้ไฟไหม้พินหมดแล้ว พินไหม้ - เป็นซื่อๆ ไฟไปไหม้ซื่อๆเนี่ยมันได้บ่ (ได้หรือไม?) บ่ไหม้ได้ นี่มันเป็นอย่างนั้น - มันสมมติ

จิงว่ามันพุดยาก เรื่องจังซื่อ (อย่างนี้) มันพุดยากจริงๆ เพราะว่า ต้องปฏิบัติ ต้องปฏิบัติ ถ้าไม่ปฏิบัติแล้วไม่เข้าใจ ที่หลวงพ่อกหรืออาตมาให้ความคิดความเห็น ตามทัศนะความคิดความเห็นของหลวงพ่อก

๘ ชีวิต คืออะไร?

เป็นอย่างซึ้ง ใครจิวาจิงใดก็เรื่องของคนอื่น เรื่องของคนอื่นอย่าเอามาเฮ็ด (ทำ) เรื่องของเขา ถ้าหากเขาไปเอาเรื่องของคนอื่นมาเฮ็ดเรื่องของเรา นั่นก็ทุกข์แล้ว ชีวิตนั้นจิงว่า เขาจิวามาแล้ว (พูด) กันได้ยาก ชีวิตนั้นคืออะไร? อย่างนั้นอย่างนี้ไ้อัย...ชีวิตก็คือความเป็นอยู่นั้นแล้ว (นั่นเอง) เป็นอยู่อย่างใด ชีวิตก็เป็นอยู่จิงซึ้ง

คนจิงบ่คือกัน (ไม่เหมือนกัน) ผู้ทุกข์ก็มี ผู้บ่ทุกข์ก็มี พอกกลางๆ ก็มี คนที่รวยๆ ก็มี คนที่จนๆ ก็มี เนอะ! เป็นจิงซึ้ง บัดนี้คนที่เรียนหนังสือ ได้หนังสือหลายๆ ก็มี คนที่เรียนหนังสือได้พอกปานกลางก็มี คนที่บ่เคยได้ฝึกได้เรียนก็มี แต่ว่าเรื่องเงินนี้ผู้จุกคือกัน (เหมือนกัน) หมด ไบละ ๑ บาท ไบละ ๑๐ บาท ไบละซาวบาท ไบละยี่สิบบาท ไบละร้อย ผู้จุกหมดทุกคน คนที่เรียนหนังสือก็รู้จุก คนที่ไม่เรียนหนังสือก็รู้จุก - เรื่องเงิน ครั้นจิวา (ถ้าจะพูด) เรื่องชีวิตจิงว่า ชีวิตนั้นเขาจิวบมาว่าให้ฟังบ่ได้ มันบ่เป็นตนเป็นตัว

วันนี้ที่อาตมาได้มาให้ข้อคิด เป็นเครื่องเตือนจิตสะกิดใจของพวกท่าน อ้อ...พวกคุณ แล้วก็เอาไปพิจารณาเอาเอง การจะแก้ปัญหาก็ก้อสงสัยนั้น อาตมามีอุดมการณ์อย่างนี้ ใครจะพูดยังไง ก็เป็นเรื่องของคนนั้นคนนี้

ดั่งนั้นการประพฤติปฏิบัติธรรมนั้น จิงว่าปฏิบัติที่ตัวเองไม่ต้องไปเข้าป่า เข้าดง เข้าภู เข้าถ้ำ ที่ลึกที่คนไม่พบไม่เห็น นั้นไม่ต้องไปอย่างนั้นก็ได้ อยู่ที่ไหนก็ได้ ตัวอาตมาเคยเข้าถ้ำ เข้าป่า เข้าภูมาแล้ว เคยไปนั่งกรรมฐานหลับตาภาวนา พุทฺธ, สัมมาอรหัง, นับ ๑-๒-๓,

พองยุบ, ตูมทหายใจ เคยทำมาแล้ว ชีวิตอันนั้นยังไม่มีควมสว่างในใจ
 ยังมีตอมีดใจ ยังไม่รู้จักทิศทาง อาตมา (จะยกตัวอย่าง) เปรียบกับ
 คนตกน้ำ ที่พูดให้ฟังมาแล้วหลายครั้งหลายหน คนตกน้ำนี้ เขา
 ตกน้ำป้อมลงไปนี่จำเป็นมันต้องจมลงไปทันทีเลย น้ำท่วมหัวเลยนี่
 เป็นอย่างนั้น ถ้าหากคนบางคนนะ จมลงไปถึงพื้นดิน (พื้นใต้น้ำ)
 โน่นเลย ถึงพื้นดินแล้วก็หลอนขึ้นขึ้น โผล่ขึ้นมา คนไม่เคยลอยน้ำ
 (ว่ายน้ำ) นี้ โผล่ขึ้นมายังไม่ทันได้พ่นน้ำดี มันหมดแรง (แรง) ที่เรา
 ยืนพื้นดินขึ้นมา นี้เลยไม่ได้เห็นฝั่งเห็นขอบเห็นแดนน้ำนี้ ฝั่งอยู่ทาง
 ไหนจะไปทางไหนไม่รู้เลย จมปิวลงไปเลย นี้ก็เลยตายเลยเป็นอย่างนั้น
 ถ้าคนที่เคยลอยน้ำ (ว่ายน้ำ) เป็น ตกน้ำป้อมลงไปนี่ บางทีก็ไม่ถึง -
 ถ้าหากน้ำลึก (เมื่อ) ไม่ถึงดินมันก็จะฟุ้งขึ้นมา พอดีฟุ้งขึ้นมา พันทิวขึ้นมา
 มองดูไปเห็นฝั่งอยู่ข้างนั้น ข้างนี้ แล้วก็ลอย (ว่าย) ไป เหนื่อย เหนื่อย
 แล้วก็พักผ่อนไปลอยไป นะ! เป็นอย่างนั้น บางคนตกน้ำป้อมลงไป
 น้ำมันดินเพียงอกหรือเพียงคอเรา นี้ถึงดิน - ย่าง (เดิน) ไป แต่ถ้า
 เป็นน้ำไหล บัดนี้ น้ำมันไหลอย่างนี้น้ำโขง น้ำบ้านหลวงพ่อน้ำห้วย
 (ลำธาร) ห้วยสวายนี้ มันหนองมา (น้ำหลาก) จำ (ยืน) ไม่อยู่ (แม้จะท่วม)
 เพียงคอกนี้ (แม่) แต่เพียงอกเพียงเอวนี้ก็ยืนไม่อยู่เลย น้ำมันพัดไป
 จำเป็นก็ต้อง...เพียงคอกนี้ลุนน้ำไหลไป แต่ลุนไหลไป ลอยไปหาฝั่งได้เร็ว
 เพราะว่ามันเหนื่อยมาก คนที่ตกลงไป (ถ้า) มันยืนก็พอสู้ได้ บางคน
 ตกน้ำป้อมลงเนี่ย น้ำมันดินเพียงหัวเข่าหรือเข่าเรา นี้ก็ย่าง (เดิน) ไป
 น้ำจะไหลจะเชี่ยวปานใดก็ตาม ไม่มีการสะเทือนเลย คนนี้ย่างไปได้
 สบาย ที่อุปมาให้ฟัง เดินขึ้นไปจนหวัด (พ่น) น้ำ แล้วก็เดินบนบกได้
 เป็นอย่างนี้

เรื่องชีวิตจิตใจก็เช่นเดียวกัน คนมีทุกข์กับคนไม่มีทุกข์ก็เช่นเดียวกัน ที่อุปมาเปรียบให้ฟัง เพราะมีความคิดความเห็นอย่างนี้จะเปรียบเทียบกันได้ เพียงแค่พูดให้ฟัง แล้วเอาไปพิจารณาเอาเอง คนตกน้ำจมไปเลย เพราะไม่เคยลอยน้ำ (ว่ายน้ำ) ก่อนที่ไปถึงดิน (ใต้น้ำ) ตายแล้วเนี่ย เป็นอย่างนั้น

คนตกน้ำ ถ้าหากคนเคยลอยน้ำ (ว่ายน้ำ) เป็น ตกปุ้มลงไป มันก็ต้องจมหัว โผล่ขึ้นมาแล้วไม่ยอมให้จม บางทีคนตกน้ำปุ้มลงไปน้ำก็เพียงคอ อย่างที่พูดแล้ว มันก็ต้องเอาหัวลง หรือเอายังไงลงก็ต้องปุ้มลงไป บางทีอาจจะท่วมหัวก็ได้ ไม่ท่วมก็ได้ เราอาจจะเข้าใจว่า มันถึงดินแล้ว อาจจะเดินไปได้ ลอย (ว่าย) ไปก็ได้ บางคนตกลงไปเพียงอกเพียงเอว ตามที่เปรียบเทียบให้ฟัง เพียงหัวเข้าเพียงแข้งขาท่วมหลังดินหลังเท่านั้นก็ได้ เป็นอย่างนั้น แล้วคนจำพวกนี้ใครจะเดินไปได้สบายสะดวกดีกว่ากัน เนอะ! ลองพิจารณาเอาเอง เรื่องแค่นี้

ดังนั้น เรื่องชีวิตจิตใจนี้จึงว่า มันมองไม่เห็น ความเป็นทุกข์หรือไม่ทุกข์ มันก็มองไม่เห็น จะเปรียบเทียบให้ฟัง เรื่องความทุกข์ ความสุขนั้น มันไม่เหมือนกัน

มีเพื่อนอยู่ ๒ คนด้วยกัน ว่าอย่างนั้น - พ่อแม่ครูบาอาจารย์เล่าให้ฟัง (เรื่อง) การเกิดมานี้ เคยไปทำบุญร่วมกัน เคยไปรักษาศีลร่วมกัน เคยไปทำกรรมฐานร่วมกัน ผลที่สุดก็ตายแล้วเหมือนกัน นี่... ความทุกข์ความสุขมันเป็นแบบนี้ ตาย...ตายแล้วบัดนี้คนที่รักษาศีลหรือให้ทานบริสุทธินั้น ตายแล้วก็ต้องไปเกิดเมืองสวรรค์ เป็นเทวดา

- พ่อแม่ปู่ย่าตาทวดครูบาอาจารย์เล่าให้ฟัง บัดนี้คนที่ให้ทานไม่บริสุทธิ์ รักษาศีลไม่บริสุทธิ์ ให้อะไรทำกรรมฐานอะไรก็ตามแล้ว - ไม่บริสุทธิ์ ตายแล้วก็เลยไปเกิดเป็นหนอนอยู่ในห้องส้วมของพระ ไม่ใช่ส้วม (ห้อง) หนอนนะ ส้วมอุจจาระปอน (ที่) ไปถ่ายอุจจาระถ่ายหนักนั่นแหละ ถ่ายหนักถ่ายเบานั่นแหละ ไปเป็นหนอน บัดนี้ทั้งสองคนนั่นแหละ มีการแสวงหากัน เพราะว่าได้ให้ทานรักษาศีล ทำบุญอะไรร่วมกัน เลยไม่พบไม่เห็นกันเลย ก็เลยต่างคนต่างแสวงหากันอยู่อย่างนั้น

ผู้ไปเกิดเป็นเทวดานั้น มีโอกาสมีเวลาที่จะก้มหน้ามองเห็น ทิศทางใต้ เรียกว่าทางลุ่ม (ข้างล่าง) ไปอย่างที่เคยพูดกันมาว่า คนที่ ขึ้นไปอยู่บนภูเขาสูงๆ สามารถที่จะมองเห็นพื้นดินทางใต้ทางลุ่ม (ข้างล่าง) นี้ได้

หรือจะเปรียบอีกอย่างหนึ่ง ก็เหมือนอย่างที่เราไปขึ้นเครื่องบิน เครื่องบินพาไปที่บนฟ้าสูงๆ หรือจะเปรียบอย่างที่เรานั่งกระเช้า อย่างที่เขาทำกระเช้าที่มาเลเซียนี้ เราไปนั่งกระเช้ามีเชือก แล้วเราก็ไปนั่ง อยู่ในนั้น ๔ คน ๕ คน แล้วก็นั่งกระเช้า กระเช้าก็ไป ก็มองเห็น ทิศทางหลายที่หลายทาง แล้วก็คนอยู่พื้นดิน (กับคน) บนภูเขาฆมองไป ไม่เหมือนกัน เป็นอย่างนั้น เปรียบเทียบได้อย่างนี้ - เรื่องชีวิตของคน ดั้งนั้นการปฏิบัติธรรมก็เหมือนกัน คนตักน้ำก็เหมือนกัน ความสว่าง นั้นจะไม่เหมือนกัน

ดังนั้น คนที่เป็นหนอนนั้นจึงไม่สามารถมองเห็นเทวดาก่อน เทวดานั้นจึงสามารถมองเห็นหนอนก่อน เมื่อมองเห็นหนอนแล้ว ก็เลยมาหา ผู้เป็นเทวดามาหาหนอน ก็เลยมา (เรียก) “เฮ้ย! เพื่อน

๑๒ ชีวิต คืออะไร?

ทำไมมาอยู่ที่ตรงนี้” “โอ...” ผู้เป็นหนอนก็เลยรู้ว่าเสียงเพื่อนเรา “เฮ้ย! เพื่อนมาจากที่ไหน?” ถามกันเลยรู้จักกันได้ เมื่อต่อได้ยินได้ฟังเสียงกันและมันฟังกันได้ แต่ว่าเสาะหากันมันไม่เห็น เมื่อได้ฟังเสียงแล้วก็เลยรู้เสียงกันได้มองเห็นกันได้

ผู้เป็นเทวดาก็เลยบอกว่า “เราไปเกิดเป็นเทวดาอยู่เมืองสวรรค์” (หนอน) ก็เลยถาม “เมืองเทวดาเมืองสวรรค์นั้นมีความสุขทุกอย่างอย่างไร เพื่อนเล่าให้ฟังคุณค่าของเมืองสวรรค์บ้าง (ได้) ไหม?” ผู้เป็นหนอนถาม ผู้เป็นเทวดาก็เลยเล่าให้ฟัง

“เมืองสวรรค์เมืองเทวดานั้น มีของทิพย์ เป็นทิพย์ อยากได้อะไรก็เป็นทิพย์ อยากได้เสื้อผ้าก็ผ้าก็เนื้อเขาก็ไหลมาเลย อยากได้เงินอยากได้คำ (ทอง) นึกแล้วก็ไหลมาเลย อยากได้บ้านดีๆ สวยๆ งามๆ นึกแล้วก็มียานขึ้นมาสวยๆ งามๆ เป็นอย่างนั้น เมืองสวรรค์มีความสุขอย่างนั้น” ทางผู้เจ้าหนอนนี่ก็คิดว่ามีความสุขแล้วบัดนี้

แน่! ความเห็นมันไม่เหมือนกันอย่างนี้แหละ การกระทำ (และ) ชีวิตของคนนั้นก็เหมือนกัน ตายแล้วก็เหมือนกัน มันความคิดของคนที่ยายแล้ว มันไม่รู้ (เมื่อ) ไม่รู้ แต่ว่าเราต้องศึกษาให้รู้ (ตั้ง) แต่เมื่อยังเป็นคนนี้เอง ความทุกข์มันเป็นอย่างนั้น ความไม่ทุกข์มันเป็นอย่างนั้น ตายแล้วก็ค่อยมีความสุข อาตมาก็ไม่รู้มีความสุขหรือไม่มีความสุขก็ยังไม่รู้ เพราะยังไม่ทันตายนี้ อาตมาก็ยังไม่ทันตายจะรู้ทำไม (รู้ได้อย่างไร) รู้ก่อนล่วงหน้าไม่ได้ การปฏิบัติธรรมจะเป็นการคาดคิดเอาไม่ได้ เป็นอย่างนั้น

บัดนี้ไอ้เจ้าหนอนนี่ก็เลยไม่ไป เทวดาก็เลยถาม “เธออยู่ที่นี่มีความทุกข์หรือความสุข” (หนอนตอบ) “มีความสุข ไม่ต้องได้นึกได้คิดอะไรกันเลย” นี่! เพราะความเห็นมันเป็นอย่างนั้น มีความสุขเพราะว่าไม่ได้นึกได้คิด “อาหารดีๆ ทั้งนั้น เขาเอามาถวายให้เลย ไม่ได้นึกต้องการยามใดเอายามนั้นเลย พลิกคิงติงตัว (เคลื่อนไหวตัว) มีแต่อาหารดีๆ ทั้งนั้น” เพราะเป็นอุจจาระ หนอนกับอุจจาระนี้ มันอยู่กับของเน่าของเหม็น เป็นอย่างนั้น

บัดนี้ผู้เป็นเทวดาก็เลยพูด “อันนี้ไม่ใช่เป็นอาหารนะเพื่อน” “เป็นอันใด (อะไร)?” (หนอน) ถาม ให้เอาตมาพูดเป็นภาษาบ้านอาตมา “เป็นอันใด” “ขี้” เพื่อน (เทวดา) ว่าจ้งชั้น “โอ อันนี้เป็นขี้...โอ เป็นจ้งขี้ อันนั้นเป็นขี้” ว่าชั้น “เป็นของสกปรก”

“เมืองเทวดาเมืองสวรรค์มีขี้ป?”

“โอ๊ย! เมืองเทวดา เมืองสวรรค์ บ่มีขี้แล้วเพื่อน มันเป็นที่พิภพ มันจะมีขี้จ้งได้ (อย่างไร)”

“โอ...ถ้าหากเมืองสวรรค์ ไปเป็นเทวดาบ่มีขี้ เขาก็ไปนำหมู (กับเพื่อน) บ่ได้แล้ว เพราะเขาก็ขี้”

ว่าแล้วก็ดิก (มุค) หัวลงโลด ว่าชั้น ดิกหัวลงกองขี้นั้นก็เท่านั้นเอง ก็เลยจบเรื่องนิทาน

ดังนั้น การทำบุญ การให้ทาน การรักษาศีลนี้เช่นเดียวกัน จะไปคาดคิดเอาล่วงหน้าไม่ได้ ดังนั้นคนไม่ทันตายจะถือว่าตายแล้ว มีความสุขก็ไม่ได้ ตายแล้วมีความสุขก็ไม่ได้ เหมือนกับถ้าไม่ดับ

กับไม้แห้งเป็นถ้ำได้เหมือนกัน ตายแล้วอาจมีความสุขได้เหมือนกัน หรือจะต่างกัน ยังไงไม่ทราบ เพราะเราไปเลือกคัดจัดหาเอาถ้ำนั้น (ว่า) อันนี้ถ้ำไม้แห้ง อันนี้ถ้ำไม้ดิบ เราไม่เห็นเราไม่รู้ เพราะว่าเมื่อ เป็นไม้ดิบกับไม้แห้งที่เรามองเห็นด้วยตา (สามารถ) รู้ได้อย่างสบายๆ ทุกคนรู้ได้ เป็นอย่างนั้น

เท่าที่เอาตมาได้ให้ข้อคิดมานี้ ก็นึกว่าพวกเรามีการศึกษาเล่าเรียน มามาก เพราะหลวงปู่ไม่มีการศึกษาไม่ได้เล่าเรียน แม้ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ อะไรก็ไม่เคยได้เล่าเรียน ทางโลกก็เหมือนกัน ทางธรรม ก็เหมือนกัน เพียงได้ยินครูบาอาจารย์หรือพ่อแม่ปู่ย่าตาหวด เล่าต่อกันมา แล้วตัวเองก็เคยได้อ่านเล็กๆ น้อยๆ แล้วก็จะจดจำมาได้เพียง เล็กๆ น้อยๆ แต่การปฏิบัติธรรมนั้น ตัวเอาตมาทำด้วยตัวเอาตมาเอง จึงว่าไม่เชื่อใคร ใครจะว่าผิดก็ได้ ใครจะว่าถูกก็ได้

การปฏิบัติธรรมะนั้นจึงว่า ดูจิตดูใจตัวเอง เพราะจิตใจมันว่า มันทุกข์ มันว่ามันไม่ทุกข์ ก็เพราะจิตเพราะใจ มันมีดี หนักอกหนักใจ ก็เพราะจิตเพราะใจนั่นเอง มันว่าเอง จึงว่าใครจะพูดยังไงก็ว่าจิตว่าใจ เป็นนำจิตนำใจ (เป็นกับจิตกับใจ) นี่แหละ เนอะ! คนฉลาดก็ว่าจิตว่าใจ คนไม่ฉลาดก็ว่าจิตว่าใจ คนทุกข์ก็ว่าจิตว่าใจ คนรวยก็ว่าจิตว่าใจ คนเรียนหนังสือมากๆ ก็ว่าจิตว่าใจ อันจิตใจนั้นแหละ มันเป็นอย่างไร? เราต้องพยายามศึกษาและปฏิบัติให้เห็นจิตเห็นใจเห็นชีวิตจริงๆ นั้นแหละ (เมื่อ) เราเห็นแล้ว ใครจะพูด (อย่างไร) โดย (เรา) ไม่เชื่อ ใครทั้งหมด เรียกว่าพ้นไปจากความทุกข์ พ้นไปจากความสงสัย

อาตมาเคยพูดให้ฟังว่า เหมือนกับเชือกนี้แหละ เอาไปมัดไว้ ชิงไว้ ตึงไว้ ตัดตรงกลางแล้วมันขาด บัดนี้จะดึงมันให้มาต่อกัน - ต่อไม่ได้ เมื่อมันต่อบ้างได้ ก็แปลว่าลื่นสงสัย เมื่อมันต่อกันได้ ก็แปลว่า มันยังใช้ได้อยู่ คือว่า การหมุนเวียนของความคิดก็เช่นเดียวกัน การเกิดการตายก็เช่นเดียวกัน เปรียบเทียบให้ฟังได้เพียงความอุปมาอุปไมยเช่นนี้

ดังนั้น การปฏิบัติธรรมะนั้น จึ่งว่าจะคาดคิดไม่ได้ จะนึกเดาเอาไม่ได้ ต้องปฏิบัติ ลงมือปฏิบัติให้รู้สึกจริงๆ คำว่า “รู้สึก” ที่เขาวางกันอย่างนี้...ก็เลยพูดไปยืดยาวไปนะ ก็เพราะว่ามันต้องเป็นหน้าที่พูดยืดยาวไปบ้าง

คำว่า “สัญญา” (แปลว่า) ความหมายรู้และจำได้ แต่ (คำว่า) สัญญานี้มัน (ใช้) เป็นคำเดียวกัน คนรู้ธรรมะก็ว่าสัญญา คนไม่รู้ธรรมะก็ว่าสัญญา คนเขียนหนังสือเป็นก็ว่าสัญญา คนเขียนหนังสือไม่เป็นก็ว่าสัญญา คนรวยคนจนก็ว่าสัญญา คำว่าสัญญานี้มันมีมาก อาตมาจะไม่พูดเรื่องสัญญา วันนี้ได้พูดกับพวกคุณพวกโยม จำไม่ได้เลย เป็นหลายคำ - จำไม่ได้ แต่สัญญาอันนี้ มันเป็นสัญญา (ใช้) กับคำพูด แต่สัญญาที่ตัวอาตมาจะพูดนี้ คือรู้เรื่องชีวิตจิตใจนี้เอง เห็น รู้อันนี้ที่เอง มันไม่หลงไม่ลืม แต่จะเอาอันนั้น (เรื่องชีวิตจิตใจ) มาพูดมาว่าให้ฟังโดยละเอียดนั้น - พูดไม่ได้ เพราะว่าไม่มีตัวไม่มีตน เอาเพียงสมมติมาพูดให้ฟัง สัญญาอันนี้จึ่งว่าไม่หลงไม่ลืม...

ความคิด

คุณลัจฉพันธ์ : หลวงพ่อครับ ตามที่กระผมได้กราบเรียนถาม ปัญหาหัวข้อเรื่องชีวิตไปแล้วนั้น มาในคราวนี้กระผมใคร่จะเรียนถามถึงเรื่องความคิด เพราะว่าการปฏิบัติธรรมตามคำแนะนำของหลวงพ่อนั้น ได้ยินว่าหลวงพ่อนั้นเกี่ยวกับเรื่องของความคิด การดูความคิด การเห็นความคิด การเข้าใจความคิด ซึ่งเป็นที่เข้าใจของกระผมว่ายังไม่เคยปรากฏมีครูบาอาจารย์ท่านใดเน้นในลักษณะเช่นนี้มาก่อนเลย ที่กล่าวอย่างนี้อาจจะผิดก็ได้ จะอย่างไรก็ตาม เรื่องของการปฏิบัตินั้น สถานที่ที่จะใช้ปฏิบัติจริงๆ ได้แก่กายกับใจ ซึ่งไม่จำเป็นต้องมากำหนดว่าต้องไปหาสถานที่ในถ้ำ บนภูเขา ในป่า หรือเรือนว่าง และเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติธรรมนั้น ก็คือกายกับใจ และเพื่อให้เกิดความรู้ยิ่งเห็นจริงในกายในใจอีกเช่นเดียวกัน ดังนั้นในที่นี้กระผมจึงขอกราบเรียนถามหลวงพ่อถึงสิ่งที่เรียกว่าความคิด กับความสำคัญของสิ่งนี้ต่อการปฏิบัติธรรมะ ดังต่อไปนี้

๑. ความคิดคืออะไร? มีกี่อย่าง? ความคิดนั้นเป็นกิเลสหรือไม่เป็นกิเลส?

๒. ตัวชีวิต กับตัวความคิดเป็นอันเดียวกัน หรือเป็นคนละอันกัน และมีความสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง?

๓. ความคิดเกิดขึ้นมาได้ด้วยวิธีใด?

๔. เหนือความคิดได้โดยวิธีใด?

๕. ผู้ดับสนิทแล้ว ความคิดมีอยู่หรือไม่และต่างจากความคิดโดยธรรมชาติอย่างไรบ้าง?

๖. ความแตกต่างของความคิดใน ๓ ลักษณะดังต่อไปนี้

๖.๑ ความคิดของปุถุชน

๖.๒ ความคิดของผู้ที่เห็นความคิดแล้ว

๖.๓ ความคิดบริสุทธิ์ของพระอรหันตสาวก และพระพุทธเจ้า

หลวงพ่อกุญแจ : คุณลัจฉพันธ์ พร้อมด้วยคณะและญาติโยมทั้งหลาย ซึ่งมาถามปัญหาที่เกี่ยวกับการฟังเทศน์ หรือเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมนั้น การที่คำถามนี้เป็นปัญหาที่สำคัญ ตัวของอาตมาเองก็ไม่ใช่ว่าเป็นผู้วิเศษ หรือผู้ต่างกับเพื่อนมนุษย์ทั่วไปนั้น ไม่ใช่เป็นอย่างนั้น

การปฏิบัติธรรมนั้น ตามความคิดความเห็นของอาตมาหรืออุดมการณ์ของอาตมา เพราะอาตมาได้ทำมาแล้วอย่างใด อาตมาก็จะนำเรื่องนั้นมาเล่าสู่ฟัง คือการให้ทานก็ดี การรักษาศีลก็ดี การทำกรรมฐานก็ดี การเจริญวิปัสสนาก็ตาม มันเกี่ยวกับความคิด ที่ทำ

อย่างอื่นๆ ก็เกี่ยวกับความคิดทั้งนั้น จึงว่าการปฏิบัติธรรมนั้น จึงว่า ให้พิ...ตรอง (พิจารณา, ไตร่ตรอง) เข้าใจกับความคิด หรือจะพูดอีกอย่างหนึ่งว่า พระพุทธเจ้าตรัสรู้เพราะการบำเพ็ญหรือการภาวนา หรือการทำทางจิตทางใจ จึงว่าอาตมาก็มีความเข้าใจ (อย่างนี้) จึงเน้นเรื่องความคิด อาจารย์องค์อื่นๆ นั้น เพ็น (ท่าน) จะเน้นเรื่องใดก็เป็นเรื่องของเพ็น อาตมาเคยทำมาแล้ว วิธีอื่นๆ ก็เคยทำมาเพียงเล็กๆ น้อยๆ เพราะว่ามันยังบ่เคยปรากฏ ยังไม่ทันมีความรู้สึกในตัวทั้งหมดเลย วันนี้จึงว่าการตอบปัญหาของหมู่คณะญาติโยมมาฟังเทศน์ฟังธรรม หรือว่าฟังข้อวัตรปฏิบัตินั้น ก็จะต้องตามอุดมการณ์ของอาตมาเอง มื้อนี้ (วันนี้) เป็นวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๒๓

ความคิดคืออะไร? มีกี่อย่าง? ความคิดเป็นกิเลสหรือไม่เป็นกิเลส? - คำถาม ปัญหาของพวกท่านทั้งหลายถามอย่างนี้

ความคิดคืออะไร? คือน้ำที่สะอาด กับสีที่เอามาผสมกับน้ำ เพราะมันมีหลายอย่างนะ- สี มีสีดำ สีแดง สีเขียว (สีเขียว) สีเหลือง สี... แล้วแต่สี น้ำเป็นน้ำซื่อๆ น้ำที่สะอาดนั้นเอาสีมาใส่อย่างใดก็ต้องเป็นไปอย่างนั้น ความคิดจึงมีมากหลาย บ่ (ไม่) สามารถที่จะเอามาแก้ว (พูด) ให้ฟังได้-ความคิด

หรือเป็นกิเลส บ่เป็นกิเลสนั้น อันกิเลสนั้นไม่ใช่ตัวความคิด อันคิดขึ้นมา อันดีชั่วนั้นก็ เป็นกิเลสอย่างหนึ่ง อันคิดซื่อๆ (เฉยๆ) นั้น บ่ใช่แก่น (ไม่ใช่) กิเลส

คิด...ความคิดมันมีหลายอย่าง จึงทำให้รู้เท่าทันกับความคิด มันคิดขึ้นมาให้เห็น ให้รู้ ให้เข้าใจ สัมผัสแบบแน่นกับความคิดอันนั้น และอย่าเข้าไปในความคิดอันนั้น อาตมาเข้าใจอย่างนั้น (นี่คือ) การปฏิบัติธรรมะ

ความคิดจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะมันอยู่กับกาย ภาษากายเขา (เรา) เรียกว่ากายกับใจ ครั้นภาษาธรรมะนั้นเรียกว่ารูปกับนาม ท่านว่าจิ่งจั้น (อย่างนั้น)

จึงว่าปฏิบัติธรรมะที่แรกอาตมาจึงรู้จักรูปรู้จักนามก่อนรู้จัก รูปทำ นามทำ รู้จักรูปโรค นามโรค รูปโรค นามโรคนี้มีสองอย่าง ที่อาตมาได้ปฏิบัติ อาตมาเข้าใจอย่างนั้น แล้วก็รู้จักรูปโรค นามโรคแล้ว ก็รู้จักทุกขัง อนิจจัง อนัตตา

ทุกขังนั้น หมายถึงมันติดอยู่กับรูป - ว่าจั้น

อนิจจัง หมายถึงบ่เที่ยง

อนัตตา บังคับบัญชาบ่ได้ มันเข้าใจอย่างนั้น

แต่มันก็เป็นของจริงอีกเสียด้วยนะ - ที่อาตมาเห็น จึงว่านั่งอยู่หนึ่งๆ บ่ได้ อาตมาเป็นจิ่งจั้น (อย่างนั้น) เพราะว่าบ่เหนงมือ (เคลื่อนไหวมือ) เหนงเท้า (เคลื่อนไหวเท้า) ก็ต้อง (กะ) พริบตา เหลือบซ้ายแลขวา แล้วก็หายใจเข้าหายใจออก ให้ว่าตนตัวเขาจะอยู่หนึ่งๆ ไม่ได้ จึงว่าเป็น ทุกขัง - มันเป็นทุกขัง อนิจจัง - มันบ่เที่ยง มันเป็นจิ่งจั้นอยู่ตลอดเวลา จะรู้ก็เป็นจิ่งจั้น (อย่างนั้น) บ่รู้ก็เป็นจิ่งจั้น อนัตตา - บังคับบัญชาบ่ได้ เพราะมันเป็นไปตามธรรมชาติ - เรื่องความคิด รู้จักจิ่งจี้ เป็นจิ่งจี้ เข้าใจจิ่งจี้

เมื่อรู้จักจังซีแล้วก็รู้จักสมมติโลด (ทันที) อาตมาจึงว่าป่กั้วฝี่ ป่กั้วเหวดดา สิ่งี่สมมติขึ้นในโลกนี้ ำให้รู้ ำให้เห็น ำให้เข้าใจ แล้วก็ สัมผัสได้ทุกอย่าง ผู้ใดจิ (จะ) มาถามเรื่องใด ก็พูดไปตามอุดมการณ์ ของตัวเองที่รู้ที่เห็นนั้น เข้าใจจังชั้น

เมื่อรู้จักสมมติครบถ้วนจบทุกสิ่งทุกอย่างแล้ว ก็รู้จักศาสนา ศาสนานั้น พ่อแม่ครูบาอาจารย์เคยสอนมาว่า (คือ) คำสั่งสอน ผู้ใดผู้ อันใดก็เอาความอันนั้นแหละมาสั่งสอน ศาสนาจึงว่าเป็นคำสั่งสอน ของท่านผู้รู้ จึงมีหลายศาสนา พุทธศาสนา บัดนี้ พุทธะ แปลว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยธรรม การรู้ธรรม เห็นธรรม เข้าใจธรรม ก็คือ รู้ตัวเรานี้แล้ว การทำ การพูด การคิดนี้แล้ว อันนี้แหละเห็นธรรมคือ เห็นอันนี้ - อาตมา แต่อื่นๆ นั้นอาตมาไปได้เห็นอยู่ตลอดเวลา อันนี้เห็นอยู่ตลอดเวลา จีฬั้บตาก็เห็นลิมตาก็เห็น ำงไปโสมโส (เดินไปไหนมาไหน) ก็เห็น เห็นอยู่อย่างนั้น ก็เห็นตัวเองนี่ดี

บَاب บัดนี้ บَابก็คือความปู้จัก (ไม่รู้จัก) ความโง่ คือมีตอยู่ ในจิตในใจนั้นแหละ

บุญ บัดนี้ บุญคือเห็น บุญคือรู้ บุญคือสะอาด บุญคือสว่าง ผู้ใดจะมาหลอกมาตัว (โกหก) - บ่เชื่อ บَاب บุญ นรกสวรรค์ - บ่เชื่อ เพราะตัวเองรู้แจ้งเห็นจริง

ดังนั้น ความคิดจึงมีมาก กิเลสนั้นก็มากเพราะไม่สามารถที่จะเอามาบอกมาเล่าเป็นข้อเป็นตอน เรื่องนั้นเรื่องนี้ได้เพราะหลงพ้อ ก็บ่เคยได้ศึกษาเล่าเรียน เรียนก็เรียนแต่ภาษาที่ปฏิบัติตัวตัวเองนี้แหละ จึงว่าให้รู้จักตัวเองนี้แหละ

เมื่อพูดถึงกิเลสมากมายหลายเรื่องแล้ว ก็พูดถึงพระไตรปิฎก อีกเล่มที่หนึ่ง (อีกครึ่งหนึ่ง) พระไตรปิฎกนั้น เขาเข้าใจกันว่า ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ พ่อแม่ครูบาอาจารย์แล้วก็ปู้ย่าตาทวดเล่าให้ฟัง (ว่า) พระสุตตันตปิฎก ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ พระวินัยปิฎก ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ รวมกันสองปิฎกนี้เป็น ๔๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ พระอภิธรรมปิฎกเดี่ยว ๔๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ รวมเป็น ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ เรียนไม่ครบได้ (เรียนไม่รู้จบ)

จึงว่า อันความคิดก็เหมือนกันนั่นแหละ คือ (เหมือน) กับน้ำ ที่สะอาด เอาสีอันใดมาใส่ก็ไป (ตาม) สีอันนั้นหมด ความคิดนั้นก็คือกัน (เหมือนกัน) แล้วแต่มันจะปรุงไป มันจะปรุงไปอย่างไรก็ปรุงไป แต่เราเห็นว่ามันเป็นทุกข์ อันความทุกข์กับกิเลสนี้มันเป็นอันเดียวกัน จึงว่าพูดให้ฟังสั้นๆ **อันกิเลสกับความคิดนั้นเป็นอันเดียวกัน** คิดดี ก็เป็นกิเลส คิดชั่วก็เป็นกิเลสเพราะบ่ดีก็ชั่ว - ความคิดนี้ มันเป็นอย่างนั้น

ดังนั้นคำสอน ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์นั้น ก็มีกายหนึ่ง, วาจาหนึ่ง, ใจหนึ่ง มันมารวมอยู่กับกายกับวาจากับใจนี้ ครั้นจะว่ากันเป็นพระสูตร ก็พระสูตรหนึ่งก็คือกาย พระสูตรหนึ่งก็คือวาจา พระสูตรหนึ่งก็คือใจ จึงว่า ๓ ปิฎกนี้ ดังนั้น อันความคิดนี้มันคิดอยู่ตลอดเวลา เหมือนกับน้ำไหลอยู่จั่งชั้นแหละ นี่พอที่จะเข้าใจแล้ว เรื่องความคิดอย่างนี้ เรื่องกิเลส (หรือ) บ่มีกิเลสนั้น เอาไว้ว่า (พูด) กันครั้งสุดท้าย

ข้อที่สอง ตัวชีวิตกับตัวความคิดเป็นอันเดียวกัน หรือเป็นคนละอันกัน และมีความสัมพันธ์กันได้อย่างไร?

คำถามอันนี้ก็ น่าคิดอยู่เหมือนกัน ความคิดกับชีวิตนั้นคนละอันกัน

ชีวิตกับความคิดนั้น ความคิดมันคิดเรื่อยๆ ชีวิตนั้น (คือ) ความเป็นอยู่ และความคิดนั้นก็ เป็นอยู่คือกัน (เหมือนกัน) มัน เป็นอยู่อย่างนั้น แต่เป็นอยู่คนละอย่างกัน ชีวิตนั้นเราจะว่าลมหายใจก็แมน (ก็ใช่) หมดลมหายใจแปลว่าหมดชีวิต แต่ว่าตัวลมหายใจกับชีวิตมันคนละอันกัน มันสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันไปหมด ถ้าหากจะว่าถึงการเกี่ยวข้องกันนี้ แต่ว่าให้เราเห็น ให้เรารู้ ให้เราเข้าใจ ให้เราสัมผัสแบบแนบกับตัวเราเอง จึงว่าอดีต อนาคตนั้น มันแก้บได้ ดับความทุกข์ขบได้ จะแก้ได้ดับทุกข์ได้แต่เฉพาะปัจจุบันเท่านั้น เข้าใจจึงชั้น นี้อาตมาเข้าใจผู้อื่นจะเข้าใจอย่างไรก็บู้จัก (ไม่รู้)

สาม ความคิดเกิดขึ้นมาได้ด้วยวิธีใด?

มันก็เกิดอยู่จ้งชั้นแล้ว แต่ว่าความคิดเกิดได้ยามเราเพลินเราบเห็น เขาชอบคนนั้นเกลียดคนนี้ ดีใจเสียใจนั้น เขาบได้เห็นความคิดเฮา มันเกิดขึ้นมาแล้ว เขายังรู้ (เราจ้งรู้) - บางคน บางคน บรู้ครับ จนตายเนาเข้าโลงไป เป็นอย่างนั้น

ข้อที่สี่ เหนือความคิดได้โดยวิธีใด?

ก็เพราะเราเห็น เรารู้ เราเข้าใจ เราออกหน้า (นำหน้า) ความคิดสมมติให้ฟัง หลวงพ่อเคยสมมติจ้งชี้ เรามีสุนัขก็ได้ หรือมีควายน้อย

ก็ได้ หรือมีอันใดก็ตาม เอาเชือกมัดคอมันไว้ บัดนี้เราก็ตีมัน เขียนมัน มันก็เลยเล่น (วิ่ง) บัดนี้ เล่นไป (วิ่งไป) เชือกนั้นก็เทียมตัวมัน เขาตีบ่แพ้มัน (เราตีงูมันไม่ได้) มันต้องตีเขาไปโลด อันความคิด ออกหน้าก็เช่นเดียวกัน

ดังนั้น จึงว่าถ้าเขาจะเอาชนะมัน พอดีเขาเขียนบับเขาต้อง ออกหน้ามันโลด (ทันที) ตี...ครั้น (ถ้า) ออกหน้าบ่ได้ ตีให้มัน เคียงข้างมัน หลอนถก (กระตุก) มันก็ไปบ่ได้แล้ว เชือกตีคอ มันก็อ้วยหน้าใส่เขาโลด (หันกลับมาหาเราทันที) เขาก็จูง เขาก็ออกหน้า มันได้โลด

จึงว่าให้เขารู้จักตัวเขา นี้ รู้จักความคิดเขา นี้ มันคิดอย่างไร ให้เห็น ให้รู้ ให้เข้าใจดังนี้ อันนี้เอาชนะมันได้ - อันนี้

เห็นความคิดได้โดยวิธีใด?

ก็เพราะความเคลื่อนไหวเขา รู้จักนี้ แล้วเขาก็ให้มีสติก็ได้ หรือ จะว่าให้เรารู้จักตัวเราก่อนก็ได้ พลิกมือขึ้นก็ให้รู้เมื่อ (รู้สึกตัว) คว้ามือลง ก็ให้รู้เมื่อ (รู้สึกตัว) วิธีของหลวงพ่อบุญหรือของอาตมาเห็นดังนี้ (ทำอย่างนี้) ยกมือไป เอามือมาก็ให้รู้เมื่อ (รู้สึกตัว) ก้มงอ ก็ให้รู้เมื่อ เหลียวซ้ายแลขวาก็ให้รู้เมื่อ มีนตา (ลิ้มตา) ขึ้นก็ให้รู้เมื่อ หลับตาลง ก็ให้รู้เมื่อ ตาเหลียวซ้ายแลขวาก็ให้รู้เมื่อ กลืนน้ำลายเข้าไปในลำคอ ก็ให้รู้เมื่อ หายใจเข้าหายใจออกก็ให้รู้เมื่อ ให้รู้เมื่อชื่อๆ นี้แต่ บัดนี้ ทำอันนี้แหละมันคิดขึ้นมา ก็เลยเห็น ก็เลยรู้ ก็เลยเอาชนะมันได้ด้วย วิธีดังนี้ (อย่างนี้) ที่อาตมาเห็นอาตมาเข้าใจดังนี้

ข้อที่ห้า ผู้ดับสนิทแล้ว ความคิดมีอยู่หรือ? และต่างจากความ
ความคิดโดยธรรมชาติอย่างไร?

ต่างกัน แต่อาตมาก็ไม่ใช่เป็นผู้ดับกิเลสตัดหนอนใจให้มากมาย
หรือ เป็นคนธรรมดาที่แหละ แต่หากมีความเข้าใจอย่างนี้ ต่างกัน
แต่ก่อนนั้นบ่รู้จัก มันคิดไปร้อยอันพันอย่าง - บ่รู้จัก บัดนี้มาเห็น
มารู้แล้ว “โอ ความคิดมันเป็นจังซีเต๋ (มันเป็นเป็นอย่างนี้เอง)” เลยเข้าใจ
จังซี จินว่าทำให้มันถึงที่สุดของความคิดนี้แหละ มันก็เลยเปลี่ยน
หน้ากากออกมา เหมือนกับเฮไปเบ็ง (ดู) หนึ่ง เฮไปเบ็งแต่จอหนึ่ง
พุ่น เฮบได้เห็นกล้องถ่ายรูป (ที่ฉาย) ออกไปให้ถูกกับจอหนึ่งพุ่น
เฮาก็เลยไปติดอยู่พุ่น บัดนี้ กลับเข้ามาเบ็งทางจอหนึ่งบ่อน (ที่)
เขาถ่าย (ฉาย) รูปออกไปกล้อง...กล้องหนึ่งนี่หลวงพ่อบรู้จัก หลวงพ่อบ
เคยรู้จักหลวงพ่อบเอามาเปรียบเทียบให้ฟังซื่อๆ

ความคิดที่แตกต่างของความคิดสามระดับ กล่าวคือ ความคิด
ของปุถุชนเป็นอย่างไร - ข้อที่ ๑

ความคิดของปุถุชนนั้นคือบ่เห็นความคิด บ่เห็นจักเทื่อ
(ไม่เห็นสักที) การเคลื่อนไหวของตัวเองก็บ่เคยกำหนดกฎเกณฑ์ซักเทื่อ
(สักที) อาตมาเคยทำบุญ เคยรักษาศีล เคยทำกรรมฐานมาเล็กๆ น้อยๆ
ให้ว่าพอสมควร จึงว่าบ่เชื่อคน (อื่น) บ่เคยเห็นซักเทื่อ (ไม่เคยเห็นสักที)
เมื่ออายุ ๔๖ ปีนี้แหละ อาตมามาทำความเคลื่อนไหว พลิกมือขึ้นก็สู้เมื่อ
(รู้สึกตัว) คว่ำมือลงก็สู้เมื่อ (รู้สึกตัว) แล้วเลยรู้จักความคิดอันนั้น
ความคิดของปุถุชน คิด - บ่รู้จัก - หนัก แต่บ่รู้จักว่าหนักนะ - ความคิดนี้
แต่ว่าหนัก เพราะบ่รู้จัก เฮาหาบของหนักแล้วเราบ่รู้จักของหนัก

มันหนัก แต่มันบ่มแน่นหาบของหนัก มันหนักที่ใจพุ่งแต่ นี่แหละ
ความคิดของปุถุชน ไปจ้วงจั่น

บัดนี้ ความคิด (ของ) ผู้ที่เห็นความคิดแล้วนั้น เป็นอย่างไร?

ผู้ที่เห็นความคิดแล้วนั้นก็ เห็นเห็นเกือบเห็น (บางครั้งก็เห็น
บางครั้งก็ไม่เห็น) เกือบได้เกือบเสีย (ได้บ้างเสียบ้าง) ให้ว่าเถอะไป
อันนั้นเรียกว่าผู้เห็นความคิดแล้ว แต่หากเกือบเห็นเกือบ (เห็นบ้าง
ไม่เห็นบ้าง) คล้ายๆ คือ (เหมือนกับ) เห็นว่าผู้เห็นพระนิพพานผู้หนึ่ง
ผู้หนึ่งบ่มเห็นพระนิพพาน การทำบุญนั้นก็ปรารถนาอ้อนวอนเอา
ผู้ที่เห็นทางแล้วนั้นพยายามให้มันถึงพระนิพพาน - เห็นว่า

บัดนี้ ความคิดที่บริสุทธิ์ของพระอรหันตสาวก หรือความคิด
ของพระพุทธเจ้านั้น เป็นอย่างไร? ต่างกันอย่างไร?

ต่าง แต่เอาตมาก็บรู้อัจฉกรอก ความคิดของพระอรหันต์
ความคิดของพระสาวก หรือพระพุทธเจ้านั้นก็ได้ เพราะว่าเขาก็บรู้อัจฉกร
เป็นพระอรหันต์ เขาจะว่าเป็นสาวกพระพุทธเจ้าก็ได้หรือว่าเป็นก็ได้
เพราะว่าเชื่อมั่นในตัวเอง

ความคิดของปุถุชนนั้น หนัก แน่นอยู่ ความคิดของผู้ที่เห็น
ความคิดแล้วเรียกว่า เห็นธรรม เห็นธรรมก็เห็นนิพพานนั้นแล้ว
แต่หาก (แต่ว่า) เอานิพพานมาใช้ได้ นี่ตามความคิดของอัตตมานี่
คล้ายๆ คือคนตกน้ำ คนตกน้ำบางคนก็จมลงไปฮอด (ถึง) พื้นดิน
ก็ขึ้นขึ้นมา แล้วทันได้เหลียวเบิ่งตาฝั่งอันใด (ไม่ทันได้ดูทิศทางของฝั่ง)
จมไปอีกตี่ม (อีกครั้ง) นั้นเป็นภาษาปุถุชน เปรียบเทียบได้จั่งชี้

บัดนี้ ผู้หนึ่งตกน้ำลงไป - จม ฮอด (ถึง) พื้นดินแล้วก็ลอยขึ้น
พื้นดินขึ้นมา พันน้ำขึ้นมาก็เหลียวเห็นตาฝั่งก็เลยพยายามลอยไป
(ว่ายไป) เพราะตื่นบ่ถึงดินเต้ ลอย (ว่าย) ไปได้ จนแท้ถึงดิน ผู้หนึ่ง

ผู้หนึ่ง ตกน้ำลงไป น้ำก็เพียงหัวเข่า หรือกลางแข้งกลางขา
ก็ย่าง (เดิน) ไป

ผู้หนึ่ง นั่งอยู่ตาดังนั้นแล้ว เบิ่ง (ดู) ทางนั้นทางนี้ อันนี้เรียกว่า
ความคิดของผู้ที่พ้นแล้ว - ให้ว่าเถอะไป มันผิดกันจังซี (อย่างนี้)
คือบ่หนัก แต่ความคิดมีคือกัน (เหมือนกัน) แต่ว่าอยู่เหนือความคิด
คือว่า มันบ่หลงความคิด นี้แหละ เข้าใจจังซี ตามความคิดความเห็น
ตามความเข้าใจของอาตมา

การแก้ปัญหาหรือการตอบปัญหานั้น มันอาจจะถูกจริตนิสัย
ของแต่ละคน อาจจะบ่เหมือนกัน เพราะว่าความคิดความเห็นของ
ผู้ถามอาจจะเป็นอย่างหนึ่ง ความคิดความเห็นของผู้ตอบก็อาจจะเป็น
(อีก) อย่างหนึ่ง

ดังนั้น ความคิดจึงมีมาก คำว่ากิเลสก็คือกัน (เหมือนกัน) -
มีมาก แต่ว่าตัวจิตใจตัวชีวิตจริงๆ นั้นบ่มีกิเลส เขาจึงเห็นความคิดเขา
อันที่มันมีกิเลสนั้น กิเลสถูก (ครอบ) งามอยู่ - ถูกปกปิดไว้ เขาเลยบ่
ได้เห็นกิเลส แต่ว่ากิเลสนั้นมาครอบงำจิตใจได้แท้ๆ ก็บ่มี จิ (จะ)
เปรียบเทียบให้ฟัง คือ (เหมือนกัน) อยู่บ้านเขา เขาว่าตะเว็น (ตะวัน)
มืด ตะเว็นบด บ่แจ้ง บ่สว่างมือนี้ (วันนี้ไม่สว่าง) เพราะตะเว็นมืด
ตะเว็นบด สบายดี ครั้นเข้าไปเฮ็ดไร่เฮ็ดนาก็ได้ (ถ้าเราไปทำไร่ทำนา

ก็สบาย) แต่ความสบายแบบนี้มันหนัก มันหนักอกหนักใจ ให้ว่ามันบ่สว่างในใจ นี่เอามาเปรียบเทียบกับแม่จิวว่า (ไม่ใช่ว่า) ไม่สบาย ไม่มีแดด ไม่มีฝนตก บ่ฮ้อนบ่หนาว (ไม่ร้อนไม่หนาว) บ่แม่จิงจั้ง (ไม่ใช่อย่างนั้น) คือว่าบ่สบายนี้ (เพราะ) มันมืด ใจมันมืด ใจมันบ่สว่าง เขาหากบ่ฮู้จัก (แต่เราไม่รู้) เพราะว่าเขาอยู่น่า (กับ) ก็เลสมานานแล้ว นี่ก็เลสมันปกคลุมอยู่นานแล้วได้ ความคิดนี้มันปกคลุมเขามานานแล้วได้ เขาเลยบ่ได้เข้าใจ

บัดนี้ ความมืดที่เราว่าฟ้ามืดฟ้าบดนั้น มันบ่แม่จิงจั้งบดได้ ตะเว็นบด ตะเว็นมืด - เขาว่า อันฟ้าอันเมฆอันควันนั้นจะไปจับเกาะ อยู่ตรงตะวันก็ไม่ได้ หมู่ (พวก) ท่านหมู่คุณเคยทำงานเคยไปที่นั่นที่นี้ อันนี้ก็เลยเอามาเปรียบเทียบ อาตมาก็ได้ไปขึ้นเครื่องบินนำเขา (กับเขา) ได้ไปเห็นเขา (เขา) สมัยไปที่...ให้ว่าไปหลายบ่อน (หลายที่) ก็ว่าตามความจริง สมัยที่ไปสิงคโปร์ ไปมาเลเซียนี้ เข้าใจคัก (ชัด) - อันนี้ แล้วก็ได้นั่งเครื่องบิน เมืองเลย ขอนแก่นนี้ ได้นั่งไป นั่งเครื่องบิน ไปก็เห็น...แล้วก็ได้นั่งเครื่องบินมาจากเมืองเลย ขอนแก่น กรุงเทพฯนี้ ได้นั่งไปหลายเทือ (หลายครั้ง) อยู่ แล้วก็ไปสายหาดใหญ่...ได้นั่งไปนั่งเครื่องบินไป

เครื่องบินไปสูงๆ ฟูน เขาเบ็ง (เราเองดู) ก้อนเพื่อ (เมฆ)... เขาเอ็นเพื่อ (เราเรียกว่าเมฆ) ที่แรกเราอยู่ที่ลุ่มพี (ข้างล่างนี้) พื้นดินเราว่าเพื่อ (เมฆ) มันอยู่บนฟ้า...แล้วก็มันบ่มีทางสิ้นจบเป็นเต้ - เรื่องความคิด เป็นอย่างนั้น

บัดนี้เฮาขึ้นเครื่องบินไป นิ่งเครื่องบินไป...บแม่ขึ้นเครื่องบินนะ...เครื่องบินพาเราไป เราเบิ่ง (มอง) ออกไปประตูนั้น เหลียวเห็นก้อนเพื่อ - ก้อนเมฆ เป็นก้อนจึกปึกเจ๊กเป๊ก (เป็นกลุ่มเป็นก้อน) คือภู (เหมือนภูเขา)...บ้านหลวงพ่อมันมีภูเขา เฮาอยู่บ่อนลุ่มพี (อยู่ข้างล่างนี้) เหลียวเบิ่ง (มองดู) เห็นภูเขามันเป็นก้อนจึกปึกเจ๊กเป๊ก (เป็นกลุ่มเป็นก้อน) เราบ่สามารถที่จะเห็นสูงกว่านั้นได้

แล้วบัดนี้ เพื่อ (เมฆ) นั้นนะ มันอยู่ชั้นกลางนี้ เรือบินนั้นมันอยู่ชั้นสูงฟูน ถ้าเป็นเรือบินน้อยๆ (ลำเล็ก ๆ) อย่างที่หลวงพ่อบ้างมาจากขอนแก่นนั้น บ่ไปสูงเท่าไร แล้วก็ฝ่าเพื่อฝ่าเมฆฝ่าก้อนเพื่อมันไป บัดนี้เราบ่เรือบิน (ลำ) ใหญ่มันมันขึ้นไปสูง ขึ้นไปสูงกว่าเพื่อ (เมฆ) มันไปเห็นจั้งชั้นแหละ (อย่างนั้น) เลยเข้าใจจั้งซี (อย่างนี้)

อันกิเลสก็คือกัน (เหมือนกัน) อันตะเวิน (ตะวัน) เราว่าฟ้ามืดฟ้าบดก็คือกัน (เหมือนกัน) เราขึ้นไปให้มันสูงสูงกว่าเพื่อฟูน (สูงกว่าเมฆ) แล้วเหลียวไป (ดู) ฟ้าก็ยังอยู่เทิงฟูนอีกตี๋ม (อยู่เหนือขึ้นไปอีก)

อาตมาแต่ก่อนนี้บ่ฮู้จัก (ไม่รู้) ว่าฟ้านี้สูง ฟ้ากวม (คลุม) ดินนั้นกวม (คลุม) แท้ๆ สูงอย่างนั้น - ขึ้นไปให้มันสูงกว่าเพื่อกว่าเมฆนั้นมันจ้ไปใส เฮาก็บ่ฮู้แล้ว (สูงกว่าเมฆขึ้นไปถึงไหนเราก็ไม่รู้) อันนี้สมมติชื่อๆ (เฉยๆ) - อันนี้ ดั่งนั้นจึงว่า เราขึ้นไปสูงแล้วบ่มีอันใด (ไม่มีอะไร) มาบดมาบังเราได้

แต่ความคิดก็คือกัน (เหมือนกัน) เรื่องความคิดนี้จะว่าอย่างไร (ไม่รู้จะพูดอย่างไร) มันหลายได้ (มันมากนะ) - เรื่องความคิด ความคิดที่เป็นกิเลส นั่น คือเราไม่เห็น (เมื่อ) ไม่เห็นมันก็พาเหาะเหิดเหาะทำไป แต่ตัวคิดนั้นนะ มันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ตัวรู้คิดนั้นนะ มันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง มันก็เป็น “คิด” คือกัน (เหมือนกัน) อันตัวรู้จักความคิด ก็เป็น “คิด” คือกัน อันตัวคิดนั้นก็ เป็น “คิด” คือกัน - มันหลาย (มันมาก)

จึงว่า เปรียบได้คือกับ (เหมือนกับ) น้ำสี สีย้อมผ้านี้มันหลายสี แต่น้ำนั้นมันอันเดียว มีแต่น้ำอันเดียว น้ำที่สะอาดนั้นแหละ แต่ว่าสีนั้นแท้หลายสี สีดำ สีแดง สีเขียว (สีเขียว) สีม่วง (สีม่วง) สีเหลือง ครั้นจึงว่า (ถ้าจะว่า) น้ำนั้นก็หลายอันคือกัน ผู้จึงว่าก็ (บางคนอาจจะแย้งว่าน้ำก็มีหลายอย่างเหมือนกัน) โอ...แนวผู้จึงว่าให้ว่าเถอะไป มันบ่มีการสิ้นจบเป็นแล้วกับคำว่า (คำพูด) ของคน บางคนก็จะว่า น้ำเหล้า น้ำกลั่น น้ำฝน น้ำโขง น้ำห้วย น้ำบ่อ ฯลฯ เขาสิจึงว่าเป็นแล้ว (แล้วแต่จะว่า) - เรื่องความว่า (คำพูด) ก็น้ำคือกันหมด (เป็นน้ำเหมือนกันหมด)

น้ำที่หลวงพ่อบุญนนี้ (คือ) น้ำที่สะอาด เป็นน้ำคือกันหมดทุกน้ำ แต่บ่ได้ว่าน้ำเหล้า น้ำขิง (น้ำอะไร) - บ่ว่า ว่าแต่น้ำที่สะอาดชื่อๆ - (ที่) ว่านี้ บัดนี้สีดำ-ดำแท้ สีแดง-แดงแท้ บ่แมนน้ำนั้น เอามาใส่สี - น้ำนั้นเอาสีมาใส่ น้ำนั้นก็เลยแดง ครั้นเอาสีดำไปใส่ น้ำก็เลยดำ เอาสีเหลืองไปใส่ น้ำก็เหลือง เอาสีเขียว (สีเขียว) ไปใส่ น้ำก็เขียว (เขียว) เอาสีม่วง (สีม่วง) ไปใส่ น้ำก็เป็นสีม่วง (สีม่วง) ไป ให้ว่าเอาสีอันใดไปใส่ น้ำเป็นสีอันนั้นไปหมด - น้ำนั้น

แต่ว่าความคิดที่เป็นกิเลส (หรือ) บ่เป็นกิเลส ก็คือกัน (เหมือนกัน) จึงว่ามันบ่มีตนบ่มีตัว - เรื่องความคิดนี้ จึงว่าเน้นเรื่องความคิด - การปฏิบัติธรรม เพราะว่าพระพุทธเจ้าก็ตรัสรู้เป็นพระอรหันต์นั้น ก็เพราะด้วย (เรื่อง) ความคิด การให้ทานนั้นดีแล้ว การรักษาศีลนั้นดีแล้ว การทำกรรมฐานนั้นดีแล้ว อันนั้นมันมีมาก่อน - อันนั้น ผู้ที่เคยได้บวชเรียนเขียนอ่านนั้นก็รู้จักแล้ว การบวชนั้นก็มีความมาก่อนแล้วนี่ เมื่อพระพุทธเจ้าเราเห็น (เรียกว่า) พระพุทธเจ้า สมัยเกิดขึ้นมานั้น ก็มีการเชิญเอาพราหมณ์ร้อยแปดคนนั้นมา - เพื่อนำ มาทักทาย (ทำนาย) ลายชื่อลายเสียง แล้วก็อยู่มาก็เป็นเจ้าฟ้ามหากษัตริย์ ก็เห็นรูปสมณเพศ ก็บวช - ก็บวชตามขเจ้า (บวชตามเขา) บวชแล้วก็ไปทำกรรมฐานกับครูทั้ง ๒ คนนั้น ก็จนได้สมบัติ ๘...แฉะ... อันนั้นก็ชื่อว่ามีความมาก่อน

มรรค ผล นิพพาน ก็มีอยู่แล้ว (แต่) เขาบ่รู้จัก (เราไม่รู้จัก) มีคนเว้าจั่งซั้นอยู่ (มีคนพูดเช่นนั้นอยู่) นี่มันเป็นอย่างนั้น จนพระพุทธเจ้าของเฮาเห็นแหละ มาคั้นคิด เห็นความคิด จึงว่า “สวรรค์ อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ พระนิพพานก็อยู่ที่ใจ” อันใจเรานี้มันอยู่ที่กายครับ ใจเรานี้มันอยู่นำกันนี่นะ (อยู่ด้วยกัน) เขาบ่รู้จักมันซื่อๆ นี่นะ (เราไม่รู้จักมันเท่านั้น)

ดังนั้น เขาเคยได้ยิน (ว่า) พระพุทธเจ้าเฮาเห็น ออกจากครุมาแล้ว ก็มาอดข้าวอดน้ำ แฉะ...บ่กินข้าวบ่กินน้ำจนจ๋อยจนผอมมีแต่กระดูก ลูบหน้าท้องฮอด (ถึง) ทางหลัง ลูบทางหลังฮอด (ถึง) หน้าท้อง - เพื่อนำ

แล้วก็บิได้เป็นพระพุทธรเจ้า นี่...บิแม่บิอันนั้น ให้วาทิภุคฺฐิตวามเห็นชื้ออๆ
 - อันนั้น คิต (ออย่างไร) ก็เฮ็ด (ทำ) ไปโลด (หันที) บัดนี้ก็มา กิน
 มะขามบ้อมหมากลั้มมอ (สมอ) พวกนี้ บัญจวัคคีย์ทังห้าก็หนีไป นี่...
 อันนี้ก็ชื้อว่า สังกายสังตวจา ใจบิสังต เฮาจะไปอยู่ในถ้ำเฮาก็บิสังตนี้
 - ใจนี้มันคิตอยู่ตลอดเวลา บัดนี้ก็มากินข้าวนางสุชาดา (แล้ว) เอาขัน
 ไปเสียง เอาถาดเอาขันไปเสียง ให้มันไหลขึ้นไปทางต้นน้ำ - ถ้าวะได้
 เป็นพระพุทธรเจ้า ถ้าวะบิได้เป็นพระพุทธรเจ้าให้มันไหลไปตามน้ำ -
 เพิ่นว่า แล้วมันบิไป (ตามน้ำ) อันนี้แหละเพิ่นว่า (หมายถึง) เบ็ง (ดู)
 ความคิต ให้เห็นความคิต มันคิตมาให้เห็น ให้รู้ ก็ขึ้นไปถึงต้นน้ำ
 ก็เห็นต้นตอของความคิต อันนี้ผู้เห็นความคิต - อันนี้ แต่เทื่อทันทือบิ
 (บางครั้งก็ทันทือบางครั้งก็ไม) สมมติเอาอันนี้ อาตมาบิได้เห็นพระพุทธรเจ้า
 บิได้เห็นพระอรหันตสาวกของพระพุทธรเจ้า แต่ตัวของอาตมาก็บิได้
 เป็นพระอรหันต์ จึงบิฮู้จักจิตใจของพระอรหันต์ ตัวของอาตมาก็บิได้
 เห็นพระพุทธรเจ้า จึงบิได้เว้า (พูด) เรื่องจิตใจของพระพุทธรเจ้า เว้า (พูด)
 เรื่องจิตใจของตัวเอง เว้าอยู่เดี๋ยวนี้นี้...

กรรม และกฎแห่งกรรม

(คุณลัจฉพันธ์ อัจฉากร ได้ตั้งคำถาม ถามหลวงพ่อกับเรื่องกรรม และกฎแห่งกรรม โดยมีประเด็นที่มาของปัญหาว่าคนในสมัยนี้มักจะปล่อยตนไปตามเรื่องไปตามความคิดของตนและก็อ้างว่า มันเป็นไปตามกรรมบ้าง ตามยถากรรมบ้าง แล้วแต่ดวงฟ้าไปบ้าง ทั้งการสอนเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรมสมัยนี้ก็มีความสับสนอยู่มาก และต่างก็อ้างเอาว่า คำที่ตนกล่าวตนสอนนั้นเป็นคำกล่าวคำสอนของพระพุทธเจ้า อย่างเช่นสอนว่า สุขก็ดี ทุกข์ก็ดี อย่างไม่อย่างหนึ่งที่คุณคนได้เสวยผลหรือทั้งหมดนั้น เป็นเพราะกรรมที่ตัวทำไว้แต่ในปางก่อนหรือในชาติปางก่อน ดังนั้น ถ้าจะพ้นกรรมได้ ต้องบำเพ็ญตบะแล้วไม่ทำกรรมใหม่อีก ดังนี้ เป็นต้น ซึ่งเท่ากับว่าสอนกันว่า วิธีที่จะพ้นทุกข์ได้นั้นต้องมาทำตบะให้แก่กล้าเสียก่อน แล้วบังคับตัวเองอยู่อย่างนั้น

ไม่ต้องทำอะไรกันเลย นอกจากนี้ ผู้เทศน์ผู้สอนศาสนาในปัจจุบันนี้ ก็ยังมีทิกขุ คือ ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรม ไปในลักษณะอื่นๆ อีกมากมาย จึงได้กราบเรียนถามความเห็นของหลวงพ่อบิณฑิมา เพื่อให้หลวงพ่อบิณฑิมาอธิบายถึงแง่มุมต่างๆ ของเรื่องนี้ ดังมีคำถามต่อไปนี้

๑. กรรมคืออะไร?
๒. กฎแห่งกรรม ในทางพระพุทธศาสนา มีว่าอย่างไร?
๓. อะไรเป็นเหตุให้กระทำความกรรม?
๔. วิธีดับกรรม ทำอย่างไร?
๕. เป็นอยู่อย่างไร จึงจะเรียกว่า อยู่เหนือกรรม?
๖. ปุถุชนจะอยู่เหนือกรรม ได้หรือไม่?

นอกจากคำถามโดยตรงดังกล่าวข้างต้นแล้ว ก็ยังมีคำถามข้างเคียง ที่อาจจะพูดสงสัยได้อีกเหมือนกัน ดังนี้

๗. อย่างการนั่งสร้างจันทะ ยกมือไป เอามือมาอย่างนี้ จะถือว่าเป็นการกระทำความกรรม หรือไม่?
๘. การเป็นอยู่ของสัตว์ การดำรงชีพของสัตว์ ถือว่าเป็นกรรมหรือไม่? ยกตัวอย่างเช่น การที่แมวกินหนูหรือพรหมเข้าฌาน ทำสมาธิได้สมาบัติ อย่างนี้เป็นต้น)

วันนี้คุณสัจจพันธ์พร้อมด้วยคณะได้มาถามปัญหาและข้อสงสัยต่างๆ นั้น อาตมาก็ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนอะไรมามาก พวกคุณเคยศึกษาเล่าเรียนจนถึงได้ทำงานในสถานทูต ในเมืองไทยบ้าง ต่างประเทศบ้าง เคยประสบการณ์เหตุผลมามาก อาตมาไม่มีความรู้ การจะตอบปัญหาของพวกท่านนั้น อาจจะผิดแนวความคิดของท่านก็ได้ หรือจะตรงกับแนวความคิดของท่านก็ได้

คำว่า “กรรม” กรรมนี้ ความคิดความเห็นแต่ก่อนนั้นนี่เรียกว่า กรรมต้องได้เสวยผลวิบากมันอย่างนั้นอย่างนี้ อันนั้นมันเป็นธรรมดา แนวความคิดของอาตมา (สมัย) เมื่อยังไม่รู้ยังไม่เข้าใจก็คิดไปอย่างนั้น ต่อเมื่อมาเข้าใจแล้ว กรรม คือ การกระทำนั้นเอง จะทำดีทำชั่ว ก็เป็นกรรม จะตอบได้เป็นเพียงหัวข้อสั้นๆ ว่า กรรมคืออะไร - พวกคุณ *กรรมคือการกระทำนั้นเอง ทำดีก็เป็นกรรม ทำชั่วก็เป็นกรรม กรรมดี กรรมชั่ว ทำดี ทำชั่ว แนะ!* เป็นเพียงหัวข้อ ประเด็นสั้นๆ

กฎแห่งกรรมในทางพระพุทธศาสนา มีว่าอย่างไร?

กรรม - กฎแห่งกรรม คือ การกระทำนั้นเอง เป็นกฎของธรรมชาติ ธรรมชาติมันเป็นอย่างนั้น จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้ ได้เป็นบางสิ่งบางอย่าง แต่ตัวกฎของธรรมชาติจริงๆ แล้ว มันเป็นเรื่องหนึ่ง คำว่า ธรรมชาตินี้ เราจะเห็นว่า ชาติ คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย อันนี้ก็เป็นอย่างหนึ่ง เป็นกฎของธรรมชาติอีกอย่างหนึ่ง

จึงว่ากฎแห่งกรรม กรรมคือการกระทำ กฎของธรรมชาติ มันเป็นกฎอันหนึ่งที่ตายตัวลงไป เป็นอย่างนั้น ในทางพระพุทธศาสนา มีว่าอย่างไรไว้ว่า คือว่าต้องศึกษาและปฏิบัติให้รู้จักกฎของธรรมชาตินั้น บางคนพวกที่เรียนหนังสือมาว่า กฎของอิทัปปัจจยตา เป็นอย่างนั้น อย่างนี้ อาตมาไม่รู้เรื่องนี้ อาตมาไม่เข้าใจจริงๆ ดังนั้นจึงว่า เรื่องความเห็นเป็นทิวทัศน์ แม้จะเคยได้ยินครูบาอาจารย์เล่าให้ฟัง (ว่า) ในประเทศอินเดียมีหลายลัทธิ มีหลายนิกาย บางลัทธิบางนิกาย ก็ว่า...ให้ว่าทุกลัทธิ ทุกนิกายนี้แหละไม่ต้องว่าอย่างฟืนย่างไฟ...คือว่า เห็นพระพุทธเจ้าเป็นทิวทัศน์เป็นมิจฉาทิวทัศน์เช่นเดียวกัน เพราะความเห็น

มันไม่ตรงกันนี่ เป็นอย่างนั้น บัดนี้ พระพุทธเจ้าก็เห็นว่าพวกนั้นเป็น (มิจจา) ทิฏฐิ ความเห็นไม่ตรงกัน เป็นอย่างนี้

บัดนี้ข้อที่สาม อะไรเป็นเหตุให้ทำกรรม?

ก็เพราะว่ากรรมนั่นเองเป็นเหตุให้ทำ คือการกระทำนั่นเอง เป็นเหตุ ถ้าพูดกันน้อยๆ ก็เรียกว่า จิตใจนั่นเอง จิตใจนี้แหละมัน ไม่มีตัวมีตน จิตใจที่เป็นกุศล จิตใจที่เป็นอกุศล จึงว่ามันเผชิญเหตุ เหล่านี้ให้ทำได้ - ทำดีทำชั่ว แต่เมื่อเรารู้สึก ศึกษาให้ถึงกฎแห่งกรรม จึงจะแก้ไขได้ - เรื่องกฎแห่งกรรม มันเป็นอย่างนั้น

ข้อที่สี่ วิธีดบกรรม ทำอย่างไร?

ก็พระพุทธเจ้าสอนเอาไว้ ถ้าหากเราเชื่อคำพูดคำสอนของ พระพุทธเจ้าแล้ว ต้องเจริญสติ เจริญสมาธิ เจริญปัญญาว่าอย่างนั้น เพราะครูบาอาจารย์สอนมาว่าอย่างนั้น พ่อแม่เล่ากันมาว่าอย่างนั้น ก็พ่อของพ่อ แม่ของพ่อ เล่ากันมาหลายชั่วคนแล้ว พูดว่าให้เจริญสติ เจริญสมาธิ เจริญปัญญา เป็นวิธีที่จะดับทุกข์ได้ ท่านว่าอย่างนั้น จะพ้นไปจากความทุกข์ ว่าอย่างนั้น แต่ก็ไม่รู้ว่าทำอย่างไร - ไม่รู้ อตมามาไม่เห็น จึงว่าเป็นวิธีที่ทำความรู้สึกตัว อตมามาทำอย่างนี้

ข้อที่ห้า เป็นอยู่อย่างไร จึงจะเรียกว่าอยู่เหนือกรรม?

คำว่า “อยู่เหนือกรรม” ก็อยู่เหนือความทุกข์ อยู่เหนือการกระทำ เหนือความคิด แต่ว่าเห็นความคิด อยู่เหนือความคิดนั่นเอง แต่ว่า... มันพูดยาก คืออยู่เหนือ คือออกหน้าของความคิดนั้นแหละ จึงว่า อยู่เหนือกรรมได้ อยู่เหนือการกระทำนั้นได้ เพราะอยู่เหนือแล้ว คือว่าเหนือกรรม เหนือกรรมตีกรรมชั่ว ท่านว่าอย่างนั้น

ข้อที่หก ปุถุชนจะอยู่เหนือกรรมได้หรือไม่?

แต่เมื่อเป็นปุถุชนอยู่ ยังอยู่เหนือไม่ได้ แต่ปุถุชนนั้นแหละสามารถที่จะทำให้จิตใจหลุดพ้นได้ ถ้าหากว่าจิตใจหลุดพ้นแล้วไม่ต้องทำอะไรก็ได้ แต่เมื่อยังเป็นปุถุชนอยู่นั้น จำเป็นต้องทำ จำเป็นต้องศึกษา ถ้าหากรู้แจ้งรู้จริงแล้วจะศึกษาทำไม เพื่ออะไรก็รู้แล้ว คนที่ยังไม่รู้มันแหละต้องศึกษา แต่เมื่อยังไม่รู้ก็อยู่เหนือกรรมไม่ได้ แต่เมื่อรู้แล้วจึงจะอยู่เหนือกรรมได้ แต่ (บางครั้ง) อยู่เหนือกรรมก็ยังไม่รู้ - ปุถุชน อยู่ใต้กรรมก็ยังไม่รู้ ดังนั้นจึงว่าปุถุชนเป็นผู้หนา

คำถามอย่างเดียวกัน แต่ว่ามันไม่เหมือนกัน ข้างเคียงคล้ายๆ คือกัน (เหมือนกัน) แต่ผู้ตอบผู้แก้ก็คล้ายๆ กัน มันจะเอาอะไรมาเป็นเครื่องวัดได้

ก็ต้องให้รู้เอง เห็นเอง

ข้อที่เจ็ด นั้นว่า การนั่งสร้างจิ้งหะ ยกมือไป เอามือมา จะถือว่าเป็นการกระทำความกรรมหรือไม่?

ก็เป็นการกระทำความกรรมเหมือนกัน แต่ว่าตัวหลวงพ่อก็คือตัวอาตมานี้เข้าใจว่า การกระทำนี่คือกรรม การกระทำนั้นคือกรรม กรรมจึงว่าเป็นการกระทำให้รู้สึกตัว ตื่นตัว ให้รู้สึกใจ ตื่นใจ เมื่อไม่รู้สึกตัว ก็ไม่ตื่นตัว เมื่อไม่รู้สึกใจ ก็ไม่ตื่นใจ นี่มันเป็นอย่างนั้น เมื่อรู้สึกตัว ตื่นตัว รู้สึกใจ ตื่นใจ การทำ พูด คิด ก็รู้สึกดี เป็นอย่างนั้น

บัดนี้ข้อที่แปด การเป็นอยู่ของสัตว์โดยธรรมชาติ เป็นกรรมหรือไม่? ตัวอย่างเช่น แมวกินหนูหรือพรหมเข้ามาน เป็นต้น

ก็มันเป็นธรรมชาติ มันเป็นอาหารของสัตว์ แมวมันกินหนู มันเป็นอาหารของมัน มันตรงกันข้าม ที่เป็นอาหารของมัน มันต้องกิน เพราะมันไม่รู้ มันต้องกิน มันกินดิบกินแดงไปอีกเสียด้วยนะ มันไม่เคยต้มเคยหุงกินหรอก อย่างเสือหรือแมวหรือสัตว์อื่นๆ นี่แหละ (เวลา) กินมันไม่เคยใช้ไฟ แต่ว่าไฟธาตุของมัน มันสามารถที่จะเผาอาหารอันนั้นได้เช่นเดียวกัน แล้วคนกินดิบก็มี กินสุกก็มี ไฟธาตุก็เผาเช่นเดียวกัน ดังนั้นจะถือว่ากรรมก็ได้ จะถือว่าไม่กรรมก็ได้ เพราะความเป็นอยู่ สัญชาตญาณของสัตว์ ต้องเป็นอย่างนั้น

อย่างพรหมเข้ามานก็เช่นเดียวกัน เพราะมันเป็นอาหาร เป็นที่อยู่ เป็นที่พักผ่อน ได้ทำแล้วก็สบายใจ เขาเล่ากันมาแต่หลวงพ่อไม่รู้ เรียกว่า พรหมลูกฟัก อะไรต่างๆ เหล่านั้นแหละ เพราะความเคยชินความเข้าใจ เป็นอย่างนั้น

ดังนั้นจึงว่า พวกเราควรศึกษาและควรปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนไม่เหมือนกับลัทธิอื่นๆ ลัทธิอื่นๆ สอนก็ไม่เหมือนกันกับคำสอนของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าสอนก็สอนไปตามอุดมการณ์ของพระพุทธเจ้า เมื่อเราเชื่อฟังว่าพระพุทธเจ้าเป็นผู้รู้ยิ่งเห็นจริง เป็นผู้รู้แจ้ง เป็นผู้อยู่เหนือกรรมได้ เป็นผู้เอาชนะได้ เราก็ต้องปฏิบัติตาม ถ้าหากว่าเราไม่เชื่อฟัง ไม่มีความเห็นตามอุดมการณ์ คำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว ก็ทำอย่างใดก็ได้ เรื่องที่ไม่ผิดกฎหมาย บ้านเมือง สิ่งที่ไม่ผิดกฎหมายบ้านเมืองนั้น - ไม่ได้ ต้องมีคุณมีตะวาง เอาไปลงโทษกัน

เรื่องทางพระพุทธศาสนานี้มันเป็นเรื่องที่มองไม่เห็น จึงว่าเป็นกรรม คือการกระทำ แต่เรื่องอดีตอนาคตนั้น พระพุทธเจ้าบอกว่าอดีตที่ผ่านมาแล้ว จะแก้ไขก็ไม่ได้ อนาคตที่ยังไม่มาถึงก็แก้ไขไม่ได้ ต้องแก้ไขปัจจุบัน คือการกระทำนี่เอง ดังนั้น อาตมาจึงสำนึกได้เมื่อไปทำกรรมฐานนี่เอง แต่ก่อนก็ไม่รู้ กรรมนั้นเรียกว่าตายแล้วไปตกนรก - ถ้าทำกรรมชั่ว เป็นอย่างนั้น ถ้าทำกรรมดีตายแล้วไปขึ้นสวรรค์ เป็นอย่างนั้น แต่สวรรค์ก็ไม่รู้ นรกก็ไม่รู้ ดังนั้นจึงว่าควรศึกษาให้รู้ให้เข้าใจจริงๆ ถ้าไม่รู้ ไม่เข้าใจแล้วจะไปถามใครที่ไหน จะศึกษาเล่าเรียนพระไตรปิฎกจนจบก็ยังมีข้อสงสัยอยู่นั่นเอง

อันนี้ได้ยินพ่อแม่ครูบาอาจารย์เล่าให้ฟัง จะเท็จจริงแค่ไหน ไม่ทราบ เรียกว่ามีพระตจโณปิฎกฐิละ เรียนพระไตรปิฎกจนจบแตกฉานในพระไตรปิฎก แม้จะไปเทศน์ไป (แสดง) ธรรมที่ไหน คนได้ยินชื่อว่าพระตจโณปิฎกฐิละไปแล้ว แม้พระตจโณปิฎกฐิละพูดผิดก็ต้องฟัง พูดถูกก็ต้องฟัง เพราะกลัวอำนาจ กลัวความรู้ กลัวความเข้าใจ จะโต้ตอบไม่ได้ เอาชนะไม่ได้เพราะท่านมีความรู้แตกฉานในพระไตรปิฎก ว่าอย่างนั้น อันนี้แหละจึงว่าเราจะไปเชื่อคนไม่ได้ - เดียวนี้คนใดพูดดีเพราะดี คนชอบ - พูดอย่างนั้น

ดังนั้นพระตจโณปิฎกฐิละ ก็ได้ยินชื่อเสียงปรากฏขึ้นในยุคนั้น แต่อาตมาไม่เห็น เพียงครูบาอาจารย์เล่าให้ฟัง - เรื่องนี้ อยากไปโต้ตอบกับพระพุทธเจ้า อยากไปสนทนากับพระพุทธเจ้า ว่าอย่างนั้น อยากไปถามพระพุทธเจ้า ว่ายังไงก็ได้ พอดีไปถึงพระพุทธเจ้า ก็เลยไปกราบ ไปกราบพระพุทธเจ้า ยังไม่ทันได้ถามอะไรล่ะ กราบอย่างนี้

เราทำกันอย่างทุกวันนี้ เป็นสมบัติของผู้ดี ขนบธรรมเนียมของผู้ดี เคารพนับถือกันก็กราบ พอดีในขณะที่กราบลงนั้น พระพุทธเจ้าก็ว่า “มาแล้วหรือ ไบลานเปล่า” หรือ “คัมภีร์เปล่า” - อย่างนี้ เรียกว่า คัมภีร์ไม่มีตัวหนังสือ ไบลานไม่มีตัวหนังสือ จะพูดอย่างนั้นก็ได้อีก เพราะว่าพระตูลโงไปฏฐิละแตกฉานในคำพูด แล้วก็แตกฉานในทางปัญญา พระพุทธเจ้าก็เลยพูดอย่างนั้น “มาแล้วหรือ - กำลังกราบอยู่ - ไบลานเปล่า คัมภีร์เปล่า” ว่าอย่างนั้น พอดีกราบเสร็จแล้วก็ไม่กล้าได้ตอบอะไรก็เลยทักทายกันเป็นธรรมดาๆ นี่เอง นี่ ความคิดมันเห็นอกกันอย่างนี้

แต่ว่าพระตูลโงไปฏฐิละนั้นก็เป็นผู้มีลูกศิษย์ลูกหา - ตามครูบาอาจารย์ว่า ลูกศิษย์ลูกหาเป็นพระอรหันต์เป็นจำนวนมาก เป็นพระอนาคามีก็เป็นจำนวนมาก เป็นอย่างนั้น แต่ว่า (ตนเอง) ยังไม่สว่างยังไม่เข้าใจในทางพุทธศาสนาจริงๆ จึงว่าศาสนาจึงมีมาก ความเห็นความเข้าใจมันจึงไม่เหมือนกัน

เมื่อเป็นเช่นนั้น รมกัน (สนทนา) คุยกันทักทายกันหลายเรื่อง แล้วก็ใช้เวลาพอดีที่จะกลับบ้านกลับวัด กลับสำนักตัวเองนั้นแหละ ก็เลยกราบพระพุทธเจ้าอีก จะลาพระพุทธเจ้านั้นแหละ ลากลับวัด กลับสถานที่นั้นแหละ กำลังกราบอยู่นั้นแหละ พระพุทธเจ้าก็เลยทักขึ้นว่า “จะกลับแล้วหรือ ไบลานเปล่า คัมภีร์เปล่า” ว่าอย่างนั้น เนะ จะกลับบ้านก็ว่า คัมภีร์เปล่า ไบลานเปล่า เมื่อไปกราบก็ว่า คัมภีร์เปล่า ไบลานเปล่า พระตูลโงไปฏฐิละนั้นก็เลย (คิดว่า) “เป็นยังไง เมื่อไปกราบก็ว่า ไบลานเปล่า คัมภีร์เปล่า เมื่อเรากลับจะกลับบ้านก็ว่า ไบลานเปล่า คัมภีร์เปล่า”

ก็เลยมาถึงวัด ก็เลยมาถามลูกศิษย์ลูกหา ออยากฝึกหัดเรื่อง การเจริญสติ เจริญสมาธิ เจริญปัญญา พูดย่างๆ ก็ว่าอยากศึกษาให้ รู้แจ้งเห็นจริง เรื่องมรรคผลนิพพานนี่เอง ก็เลยถามลูกศิษย์ลูกหา หลายคน เป็นร้อยเป็นพันพันนี่ เพราะลูกศิษย์ลูกหา (เป็น) ผู้มีเกียรติ มีชื่อเสียง แล้วก็เลยถาม ถามไปตั้งแต่องค์ที่รองท่านไปนั้นแหละ “ไม่สามารถที่จะสอนครูบาอาจารย์ได้” แน่ะ! เป็นอย่างนั้นแหละ ก็เลยไม่สอน ถามไป ถามไปจนหมดเลย ถามไปจนถึงสามแถวน้อย องค์สุดท้ายให้สอนกรรมฐานให้ แต่ว่าเรียนจนจบแล้วก็ยังไม่รู้ว่าการกรรมฐาน เรียนแตกฉาน แล้วสอนคนอื่นพอแล้ว แต่ตัวเองก็ยังไม่เข้าใจ เมื่อไปถามเถร เถรก็เลยบอกว่า “ถ้าครูบาอาจารย์จะให้ผมสอนนั้น ต้องเชื่อฟังคำพูดคำสอนผมทั้งหมด ผมบอกผมสอนยังไง ครูบาอาจารย์ต้องทำ เมื่อครูบาอาจารย์สามารถที่จะทำตามคำพูด คำสอนของผม ผมจะสอนผมจะแนะนำให้ - วิธีทำกรรมฐาน” อาจารย์ ก็เลยรับสารภาพ (ยอมรับ) ก็เลยได้ไปศึกษากับเถรน้อยนั่นเอง

ดังนั้น เมื่อศึกษากับเถรน้อยนั้น เถรน้อยก็สอนให้ - แต่ในประเทศอินเดียพูน อาตมาไม่รู้ จะเป็นยังไม่รู้ แต่เพียงพ่อแม่ ครูบาอาจารย์เล่าให้ฟัง ปุ่หวดย่ำหวดย่ำตามๆ กันมาอย่างนั้นแหละ ก็เลยจำได้ เป็นบางบท บางตอน เป็นอย่างนั้น ก็เลย...เถรก็เลย สอนให้ สอนให้ก็ต้องคลุ้มคลั่งคลุ้มคลั่งอะไรต่างๆ ต้องเตรียมตัวให้ เรียบร้อยนั้นแหละ ไปหาเถร เถรก็เลยบอกให้ลงน้ำ - ดูท่าว่าสำนักนั้น อาจจะมี (แม่) น้ำ มีสระ มีอะไรต่างๆ นั้นแหละ - (เถรบอก) “อาจารย์ลงไป ลงไปน้ำนี้” อาจารย์ก็ต้องลงไป ลงไปถึงน้ำแล้วผ้ามัน จะชุบน้ำ มันจะเปียกน้ำ อาจารย์ก็จะฮือ (ร้อง) ผ้าขึ้น เถรก็บอก

“ไม่ต้องซื้อ (รัง) ไม่ต้องยกขึ้นไป...ลงไป” ฝ่าก็เลยเปียกไป ลงไปเพียงหัวเข่า ฝ่าก็เปียกแล้ว “พอแล้วหรือเณร?” “ยังไม่พอ ลงไป” ลงไปธรรมดา มันเปียกขึ้นมาเพียงขา เพียงเอว เพียง...นี่แหละ “พอแล้วหรือเณร?” “ไม่พอ ลงไป” ลงไปก็ถาม น้ำเพียงคอเพียงอกเข้ามาแล้ว มันก็...หายใจพูด “พอแล้วหรือเณร?” “ยังไม่พอ ลงไป” ลงไปจนเปียกหมด น้ำจนเปียกหมด เสื้อผ้าเปียกหมด ให้ว่าเปียกหมดตัวนั่นแหละ - แต่อาตมาไม่เห็น - เปียกหมดแล้ว “พอแล้วหรือเณร” เณรก็บอก “พอแล้ว กลับขึ้นมาได้” เณรสั่งให้กลับคืนมา พอดีคืนมาแล้วก็ถามเณร - ตอนนี่ก็เป็นหน้าคิดว่าจะถามความ (ทั้งที่) ฝ่าเปียกอยู่นั้นก็ไม่ทราบ หรือว่าผลัดเสื้อผลัดผ้า หรือว่าถ่ายเสื้อถ่ายผ้า - ว่ายังไงก็ได้แห้งแล้ว นุ่งเสื้อใหม่ผ้าใหม่ คลุมเสื้อคลุมผ้าอย่างเรียบร้อยแล้ว จึงจะถาม อาตมาก็ไม่ทราบตอนนี่ เพราะว่า เพียงเล่าเป็นเรื่องเป็นราวให้ฟัง เท่านั้นเอง

ถามเณร “เ้า เณร สอนกรรมฐานให้” เณรก็เลยสอนให้ การสอนก็ต้องสอนด้วยปัญหา เนอะ! คนที่มีปัญญาเป็นอย่างนี้ สอนบัดนี้ เรื่อง...“อาจารย์ มีจุมโพน (จอมปลวก) จุมหนึ่ง แล้วมีรูอยู่หกรู แล้วมีเหยี่ยวอยู่ในจุมโพนนั้นตัวหนึ่ง แล้วจะจับเหยี่ยวนั้นได้อย่างไร จะเอาเหยี่ยวโดยวิธีใด” อาจารย์เป็นผู้แตกฉานในการเรียนแล้ว เคยพูดเคยสอนมาแล้วแต่ยังไม่เข้าใจ ก็เลยเกิดความคิดความเห็น เพราะเคยสอนคนนี่ ก็ต้องมีปัญญามาก “มันจะยากอะไรเณร เราจะชุดทั้งหกรูก็ได้ อาจจะเสียเวลา มันจะอยู่รูใดไม่รู้ เราต้องอุดเสียห้ารู” อุดหรือว่าอัด บ้านหลวงพ่เรียกว่า อัด “อัดแน่นๆ ดันเข้าไปห้ารู เหยี่ยวมันออกมาไม่ได้เพราะตันไว้แล้ว จง (เหลือ) ไว้รูเดียว บัดนี้เราก็ไม่ต้องชุด

ไม่ต้องให้มันลำบาก เอาค้อนหรือเอามีด เอาพร้า เอาอะไรไปนั่งรอคอย อยู่ปากภู รูที่ไม่อัดนั้นแหละ แล้วเทียมันหายใจไม่ได้ มันต้องออกมา หายใจข้างนอก เพราะมันอบอ้าว เราอัดไว้ทั้งหมดแล้วทำรูนั้น ยังเหลือ รูเดียว มันต้องออกมา (จาก) รูนั้น พอตีมันออกมา ก็เอาค้อนตีเอา หรือจะจับเอาก็ได้ นี่ มันเป็นวิธีอย่างนี้เถร” แล้วเถรก็เลยบอก “เหมือนกันแหละอาจารย์ ที่อาจารย์สอนมานะ จะว่าขั้นนี้ห้าก็ได้ ายตนะก็ได้ ธาตุ ๑๘ อินทรีย์ ๒๒ อริยสังขี ปฏิจจสมุปบาท แล้วแต่จะสวด แล้วแต่จะพูดนั้น ความจริงแล้วมาจากใจ มาจากใจ เพราะเราไม่เคย เห็นใจเรา ใจนั้นมันอยู่ที่คน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เรียกว่า ายตนะภายในหก ายตนะภายนอกหก รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ เป็นกฎแห่งกรรมทั้งนั้น จึงว่า การกระทำก็เป็น กฎแห่งกรรม เอาชนะกรรมได้ เพราะปัจจุบัน”

อาตมาเคยพูด เคยเล่าเรื่องนี้มาบ่อยๆ ว่า เอาเชือกผูกไว้สั้น (ปลาย) นั้นสั้นนี้ ตัดตรงกลางแล้ว เชือกมันก็ไปอยู่กับสั้น (ปลาย) เดิมของมัน เพราะมันตึงและเป็นยาง (เชือกไนลอน) ตัดปุ๊บมันขาดปั๊บ แล้วมันก็ต้องคืนไปอยู่ติดกับเสาคเดิมทางข้างนั้นข้างนี้ เป็นอย่างนั้น

อันนี้แหละ เอาชนะกรรมได้ อยู่เหนือกรรมได้ เอาชนะทุกข์ได้ อยู่เหนือทุกข์ได้จริงๆ ความคิดความเห็นมันไม่เหมือนกัน ดังนั้น จึงว่าในประเทศอินเดีย ท้าวพระพุทธเจ้าเป็นมิจฉาทิฏฐิก็มี ไม่ใช่ จะมีความเห็นเหมือนกันกับพระพุทธเจ้าทุกคนไปนะ ดังนั้น คำพูด คำสอนนั้นจึงว่า (ให้) เลือกคัดจัดเอา (ของ) แต่ละคนๆ ซอบอย่างไร ก็เอาอย่างนั้น

ที่อาตมาได้ให้ข้อคิดเห็น ก็เห็นว่าสมควรแล้ว เพราะว่าอาตมา
ไม่มีการศึกษาเล่าเรียนอย่างที่พวกคุณได้ศึกษาเล่าเรียน ผ่านการศึกษา
เล่าเรียนมามาก ต้องเป็นการแตกฉานในความรู้ความเห็น นั้นจึงจะ
ไม่เหมือนกัน บางทีอาจจะเหมือนกันก็ได้ เพราะการเรียน (โดย)
ทรงจำนั้น จำมาจากตำรา จำมาจากคำพูด อย่างที่อาตมาพูดมานี้ก็
เช่นเดียวกัน บางทีผิดก็ได้ถูกก็ได้ แต่การปฏิบัติธรรมะนั้น อาตมากล้า
และยืนหยัดรับรองตัวเองแต่ไม่รับรองคนอื่น คนอื่นจะเห็นผิดก็ได้
จะเห็นถูกก็ได้ เป็นเรื่องของแต่ละคน อย่างที่พูดนี้ ผู้ที่มีจิตใจเหมือนกัน
พูดแล้วเข้าใจกันได้ ถ้าหากพูดแล้วยังเข้าใจกันไม่ได้ ก็แสดงว่า
ความเห็นนั้นยังไม่ตรงกัน ยังมีการคัดค้านกันอยู่อย่างนั้น ก็เห็นว่า
สมควรแก่เวลาแล้ว จึงขอตอบเพียงสั้นๆ แค่นี้ อาตมาก็ไม่มีความ
ฉลาดอะไรมาก

ท้ายที่สุดนี้ อาตมาขออ้ำอิงเอาคุณของพระพุทธเจ้า และ
พระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วคุณของ
พระอรหันตสาวกพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หากว่าใครเชื่อคำสั่งสอนของ
พระพุทธเจ้าแล้วขอให้คุณของพระอรหันตสาวกของพระพุทธเจ้านั้น
มาเตือนจิตสะกิดใจของพวกเรา ให้พวกเราได้ประพฤติปฏิบัติตาม
แนวคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้นให้รู้ยิ่งเห็นจริง ที่พระพุทธเจ้าได้ตรัส
ไว้ว่า “สัตว์ทั้งหลาย เราผู้เป็นตถาคตไปถึงแล้วแห่งนั้น แล้วจึงนำมา
สอนพวกเธอทั้งหลาย ให้พวกเธอทั้งหลายจงประพฤติปฏิบัติตาม
อย่างเราตถาคตนี้ ก็จะมี เห็น จะเข้าใจ จะเป็น จะมี อย่างเราตถาคตนี้”
ขอให้พวกเราได้พบ ได้เห็นเอาในชีวิตนี้ จงทุกๆ คนเทอญ

การพูดนี้ก็เป็นกรรปรารธนา แต่ว่ามันไม่สำเร็จเพราะการปรารธนา นั้นมันเป็นคำพูดสมมติเท่านั้นเอง จะต้องลงมือทำจึงจะรู้แจ้งเห็นจริงตามความเป็นจริงอย่างพระพุทธรเจ้า นั้น

การเจริญสติในชีวิตประจำวัน

การเจริญสตินี้ ต้องทำมากๆ ทำบ่อยๆ นั่งทำก็ได้ นอนทำก็ได้ ขึ้นรถลงเรือทำได้ทั้งนั้น เวลาเรานั่งรถเมล์ เรานั่งรถยนต์ก็ตาม เราเอามือวางไว้บนขา พลิกมือคว่ำลงก็ได้ หรือเราไม่เอามือวางไว้บนขา เราเอามือวางไว้บนขา พลิกมือคว่ำลงก็ได้ หรือเราไม่เอามือวางไว้บนขา เราเอามือวางไว้บนขา พลิกมือคว่ำลงก็ได้ อย่างนี้ก็ได้ สัมผัสอย่างนี้ ให้มีความตื่นตัว ทำซ้ำๆ หรือจะกำมือเหยียดมือ อย่างนี้ก็ได้

คำว่า “ให้ทำอยู่ตลอดเวลา” (คือ) เราทำความรู้สึก ชักผ้า ชักเสื้อ ภูบ้านกวาดบ้าน ล้างถ้วยล้างจาน เขียนหนังสือ หรือซื้อขายก็ได้ เพียงเรามีความรู้สึกเท่านั้น แต่ความรู้สึกอันนี้แหละ มันจะสะสมเอาไว้ทีละเล็กทีละน้อย เหมือนกับเราที่มีชันหรือมีเืองน้ำ หรือมีอะไรก็ตามที่มันดี ที่รองรับมันดี ฝนตกลงมา ตกทีละนิด เม็ดฝนเม็ดน้อยๆ ตกลงนานๆ แต่มันเก็บได้ดี น้ำก็เลยเต็มเืองเต็มชันขึ้นมา

อันนี้ก็เหมือนกัน เราทำความรู้สึกตัว ยกเท้าไปยกเท้ามา ยกมือไป ยกมือมา เรานอนกำมือเหยียดมือ ทำอยู่อย่างนั้น หลับแล้วก็แล้วไป เมื่อนอนตื่นขึ้นมาเราก็กทำไป หลับแล้วก็แล้วไป ท่านสอนอย่างนี้ เรียกว่า ทำบ่อยๆ อันนี้เรียกว่า เป็นการเจริญสติ

การเจริญสติแบบเคลื่อนไหว (ในอิริยาบถนั่ง)
ตามแนวทางของหลวงปู่เทียมน จิตตสุโภ

๑. เอามือวางไว้ที่ขาทั้งสองข้าง...คว่ำไว้

๒. พลิกมือขวาตะแคงขึ้น...ทำซ้ำๆ...ให้รู้สึก

๓. ยกมือขวาขึ้นครึ่งตัว...ให้รู้สึก...
มันหยุดก็ให้รู้สึก

๔. เอามือขวามาที่สะดือ...ให้รู้สึก

๕. พลิกมือซ้ายตะแคงขึ้น...ให้รู้สึก

๖. ยกมือซ้ายขึ้นครึ่งตัว...ให้มีความรู้สึก

๗. เอามือซ้ายมาที่สะดือ...ให้รู้สึก

๘. เลื่อนมือขวาขึ้นหน้าอก...ให้รู้สึก

๙. เามือขวาออกตรงข้าง...ให้รู้สึก

๑๐. ลดมือขวาลงที่ขาขวา ตะแคงไว้...ให้รู้สึก

๑๑. คว่ำมือขวาลงที่ขาขวา...ให้รู้สึก

๑๒. เลื่อนมือซ้ายขึ้นที่หน้าอก...
ให้มีความรู้สึก

๑๓. เอมือซ้ายออกมาตรงข้าง...
ให้มีความรู้สึก

๑๔. ลดมือซ้ายลงที่ขาซ้าย ตะแคงไว้...
ให้มีความรู้สึก

๑๕. คว่ำมือซ้ายลงที่ขาซ้าย...ให้รู้สึก
ทำต่อไปเรื่อยๆ...ให้รู้สึก